

1.3 Dobová periodika

Amtsblatt der k. k. Bezirkshauptmannschaft in Troppau, kompletní ročníky 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891.

Opavský týdeník, kompletní ročníky 1872, 1873, 1874, 1875, 1876.

Troppauer Zeitung, kompletní ročníky 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874, 1877, 1881, 1884, 1888, 1894.

Zajímavá a poučná historie o tom, jak se staví naše železnice, Našinec, 14. 3. 1877.

1.4 Mapy a plány

Österreichisches Staatsarchiv, Archiv der Republik, BG4 - Verkehr, Karton 3120, Detail Längenprofil Erste Hälfte/Zweite Hälfte.

Österreichisches Staatsarchiv, Archiv der Republik, BG4 - Verkehr, Karton 3120 A.

Österreichisches Staatsarchiv, Archiv der Republik, BG4 - Verkehr, Karton 1182/B.

Österreichisches Staatsarchiv, Archiv der Republik, BG4 - Verkehr, Karton 1182/C.

Österreichisches Staatsarchiv, Archiv der Republik, BG4 - Verkehr, Karton 1182/D.

Slezský zemský archiv v Opavě, Stadtbezirk und Bezirkshauptmannschaft Troppau, 1:22 800, inv. č. 554, 1877.

Slezský zemský archiv v Opavě, Velkostatek Fulnek. Mapy a plány, inv. č. 2311.

¹ Josef HONS, *Progresivní a retardační prvky v rozvoji dopravy na území ČSSR se zvláštním zřetelem na dopravu železniční*, in: *Z dějin československé dopravy*. Rozpravy Národního technického muzea 37, Praha 1969, s. 12–21.

² Petr MUSÍLEK: *Analýza příčin a důsledků české finanční krize v 90. letech*, Praha 2004, s. 45, v tisku.

³ Pojmem Moravskoslezská centrální dráha, bylo kromě názvu akciové společnosti zároveň myšlena kmenová trať z Olomouce do Krnova, někdy rovněž zvaná „centrálnka“.

⁴ *Geschichte der Eisenbahnen der österreichisch-ungarischen Monarchie*, I. sv. II. díl, Wien – Teschen – Leipzig 1898, s. 101.

⁵ Österreichisches Staatsarchiv, Archiv der Republik, Geschäftsbericht der MSCB für die erste Geschäfts-Periode 1870-1872, Wien 1872.

⁶ SZA, sign. 47/6, inv.č. 1179, karton 700.

⁷ MZA, Místodržitelství mladší, fond B14, sign. 73/13, kart. 3610.

⁸ MZA, Místodržitelství mladší, fond B14, sign. 73/13, kart. 3610. Troppauer Zeitung z 17. 1. 1871 uvádí, že cena uhlí by mohla z nynějších 48 krejcarů za 56 kg (= 1 vídeňský cent) klesnout na 38, dokonce možná na 28 krejcarů.

⁹ Nový Jičín byl vyhlášen zejména produkty z ovčí vlny, (11 480 tun - 205 000 Ztr. zboží včetně dodaného uhlí), dále barvirmami (1 680 t - 30 000 Ztr.), klouboučnickými podniky (1 960 t - 35 000 Ztr.), výrobou vozů „Neutitscheiner“ (3 640 t - 65 000 Ztr.), tabák (5 040 t - 90 000 Ztr.), produkty rostlinné výroby (4 760 t - 85 000 Ztr.), a dalšími.

¹⁰ MZA, Místodržitelství mladší, fond B14, sign. 73/13, kart. 3610.

¹¹ MZA, Místodržitelství mladší, fond B14, sign. 73/13, kart. 3610.

¹² I. KOHN, *Eisenbahn-Jahrbuch der Österreichisch-Ungarischen Monarchie 1871*, Wien 1872, s. 416-422.

¹³ *Opavský týdeník*, 7. 9. 1872, s. 290.

¹⁴ *Opavský týdeník*, 11. 5. 1872, s. 155.

¹⁵ Zdeněk LÁZNIČKA, *Příspěvek k historii železničních projektů ve Slezsku*, SISb 47, Opava 1949, s. 110; Österreichisches Staatsarchiv, Archiv der Republik, BG4 - Verkehr, Karton 1182/B.

¹⁶ Protokol o jednání. MZA, Místodržitelství mladší, fond B14, sign. 73/13, kart. 3610.

¹⁷ Žádost Hladkých Životíc moravskému místodržitelství 17. 1. 1873. MZA, Místodržitelství mladší, fond B14, sign. 73/13, kart. 3610.

¹⁸ MZA, Místodržitelství mladší, fond B14, sign. 73/13, kart. 3610.

¹⁹ Žádost Lukavce generálnímu ředitelství MSCB z 15. 6. 1873. SZA, Velkostatek Fulnek, inv. č. 2026, karton 323.

²⁰ *Troppauer Zeitung*, 21. 5. 1873.

²¹ *Opavský týdeník*, 11. 10. 1873, s. 332.

²² SZA, Velkostatek Fulnek, inv. č. 2026, karton 323.

²³ SZA, Velkostatek Fulnek, inv. č. 2045, karton 342.

²⁴ Protokol o vyrovnání s Reinerem Hoschem, 9. 4. 1873. MZA, Místodržitelství mladší, fond B14, sign. 73/13, kart. 3610.

²⁵ *Opavský týdeník*, 24. 1. 1874, s. 32.

²⁶ *Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené*. Wien 1874, s. 120–123.

²⁷ Opava 6. 7. 1876. Vítkov 3. 7. 1876. Skřipov 6. 7. 1876. Fulnek. Otice 3. 7. 1876. Bohučovice 29. 7. 1876. Podolí 13. 7. 1876. Bernartice n. Odrou. Moravský zemský archiv v Brně, Místodržitelství mladší, fond B14, sign. 73/13, kart. 3610.

²⁸ SZA, sign. 47/6, inv. č. 1179, karton 700.

²⁹ *Opavský týdeník*, 24. 1. 1874, s. 32.

³⁰ Stále nebyly vystavěny pobočné dráhy z období výstavby dráhy Olomouc – Krnov – Opava.

³¹ Např. tisk periodik Neue Freie Zeitung a Wiener Extrablatt.

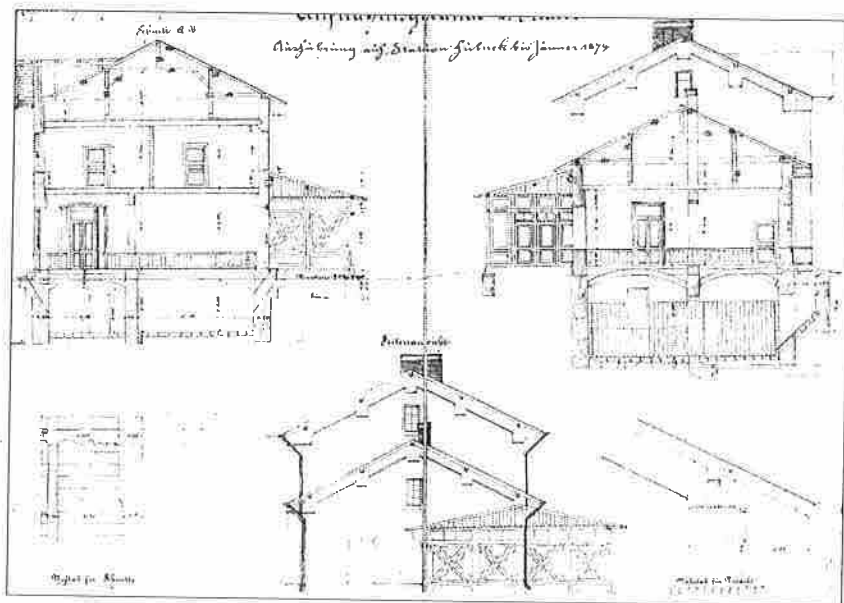
³² A. CZEDIK, *Der Weg von und zu den Österreichischen Staatsbahnen*, I. Band, Die Entwicklung der österreichischen Eisenbahnen als Privat- und Staatsbahnen, 1824-1910, Teschen – Wien – Leipzig 1913.

³³ Návrh senátorů H. Jokla, J. Polacha a soudr. na vybudování železniční sítě v severní Moravě a ve Slezsku. 6. zasedání senátu Národního shromáždění ČSR 21. června 1928. Zdroj: webové stránky Senátu ČR, www.senat.cz.

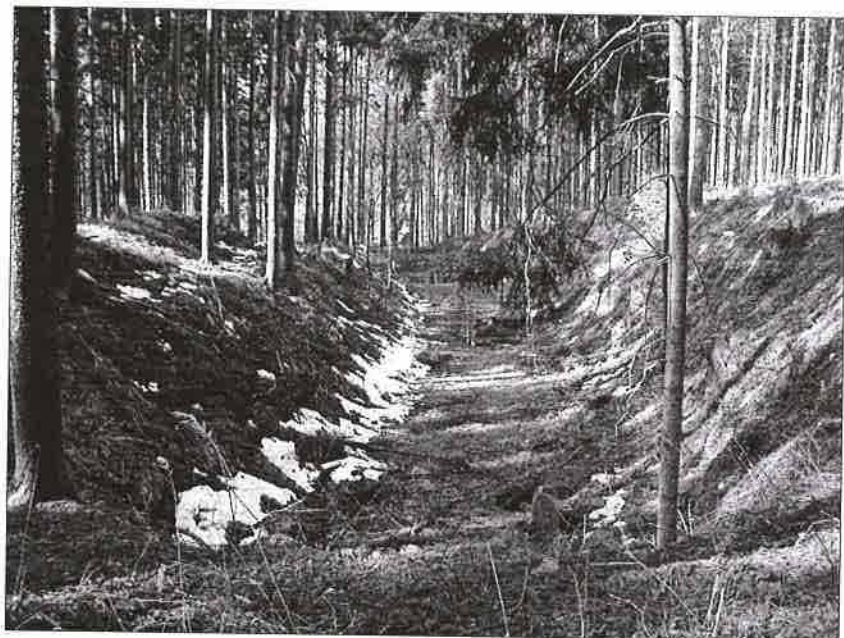
³⁴ Sezení sněmu 27. 4. 1900 a 17. 7. 1902. *Beschlüsse des schlesischen Landtages*, 2. díl, 1884-1902, XXII. – XXXIX. Session, Opava 1904, s. 49.

³⁵ Petr KADLČÍK, *Pomozte Fulneku*, Kravaňsko 9, 1946-47, s. 34-38.

Fotodokumentace k článku:

Bokorysy staniční budovy Fulnek-Děrné

Pozůstatek původního tělása trati

Ještě ke znakům a pečetím proboštů augustiniánského kláštera ve Fulneku

Karel Müller

Již dvakrát jsme na stránkách našeho sborníku jednali o osobní symbolice jednotlivých proboštů fulneckého kláštera augustiniánů-kanovníků. Vracíme-li se k tomuto tématu potřetí, pak proto, abychom referovali o některých našich nových zjištěních a zveřejnili tak dodatky k dosavadním informacím.¹ Zatímco v předchozích statcích jsme se zaměřili výhradně na sfragistický materiál, nyní chceme prezentovat symboliku fulneckých proboštů ve výskytu také mimo pečetní pole, tedy na písemném materiálu, resp. v plastickém provedení v exteriéru.

Pozoruhodný heraldický pramen představují matriky barokních náboženských bratrstev, zaznamenávající často erby svých vznešených členů. Patří k nim i „Matrica sacra“ bratrstva Božího těla u kostela sv. Mořice v Olomouci, vedená od roku 1677. Mezi patnácti celostránkovými ilustracemi na pergamenu s erby olomouckých biskupů a představitelů katolické hierarchie se nachází též folio, připomínající příslušníky fulnecké augustiniánské kanonie v čele s jejím proboštem Richterm. **Matyáš Augustin Richter** vykonával úřad probošta v letech 1672 – 1683, do kteréhožto období tedy můžeme datovat i zmiňovanou iluminaci, provedenou známým Martinem Antonínem Lublinským. V rolverkové kartuši s vloženým vavřínovým věncem, provázené po stranách andílky, je zobrazena Nejsvětější Trojice adorovaná ze stran na oblacích klečícími anděly. V dolní části se nachází drobná barokní kartuš sníženě dělená na dvě pole. V horním, okrově zbarveném poli se nachází nejsvětější Trojice – na rozložitém trůně sedící Bůh Otec držící před sebou kříž s korpusem, u nohou Krista drobná rozkřídlená holubice Ducha svatého. V dolním bílém poli stojí bílá holubice s červenou zbrojí a zelenou ratolestí v zobáku. Na horním okraji kartuše postavena zlatá, červeně vyložená mitra s doleva vlající fimbrií, vpravo vyniká hlavice zlaté berly se závitěm doleva.² Jde-li o proboštský znak Richterův, pak musíme upřesnit naše dosavadní určení figury v jeho pečetích, kterou jsme zatím považovali za neurčeného ptáka, případně labuť. Zajímavá je i kosmá poloha berly, ač na Richterových proboštských pečetích i na pečetích všech jeho následovníků je berla umístěna vždy vlevo od mitry, tedy v poloze šikmé. (obr. 1)

Od srpna 1729 až do své smrti 29. 12. 1745 byl fulneckým proboštem zdejší rodák **František Jan Martin Gold**. Jeho znak se dochoval ve štítě domu v ulici Na Slezsku č.p. 406 ve Fulneku. Masivní oválná kartuš z pískovce ve vysokém reliéfu zdobená zevně zavíjením a uvnitř lemovaná provazcem nese oválný polcený štít, vpravo Boží oko, levé pole šikmo dělené, dole kamenné trojvrší. Na horním okraji bohatě zavíjeného lemu štítu zdobená mitra s fimbrií vlající doprava, vlevo hlavice berly. Pod štítem vtesán letopočet 1737.³ S výjimkou letopočtu je reliéf naprosto shodný s pečetním obrazem jediného zjištěného Goldova typáře, který byl zjevně kameníkovi předlohou. (obr. 2)

Na vrcholu portálu bývalého záměčku fulneckých augustiniánů v Pustějově se nachází dnes již silně poškozená kruhová barokní kartuš s výraznými volutami. Pole

je kosmo a šikmo čtvrcené, dole jsou jasně patrné tři růže vyrůstající na jednom stonku s listy, obsah ostatních výšečí je oprýskán, stejně jako jsou uraženy na kartuši původně spočívající mitra a hlavice berly. (obr. 3)

Nejnovější literatura věnovaná objektu považuje znamení za znak města Fulneka a soudí, že zámeček byl postaven za probošta Josefa Jana Barvika (1747 – 1760).⁴ Náhodně nalezený jasný otisk pečeti Barvikova nástupce Volného, jehož typář jsme zatím znali jen z otisků velmi nezřetelných, však jednoznačně určuje, že právě jemu náleží znak na pustějovském portále. **Jan Kazimír Volný**, rodák z Místku, byl proboštem fulneckého kláštera od roku 1760 až do své smrti 28. 12. 1778. Oválná pečeť o rozměrech 22 x 19 mm nese v pečetním poli lemovaném linkou a provazcem štít převýšený uprostřed zdobenou mitrou a vlevo hlavici berly závitěm ven. Štít je kosmo a šikmo čtvrcený, nahoře Boží oko, dole výše popsané tři růže vyrůstající z jednoho stonku. Tyto figury jsme už znali z jiných pečetních otisků a z reliéfu na portále v Pustějově. Nyní můžeme doplnit, že v pravém poli měl Volný srdce probodnuté shora křížem šípy a v levém poli monogram jména Maria, který užíval již jeho předchůdce Barvík.⁵ (obr. 4)

V našem předchozím článku o pečetích fulneckých proboštů od poloviny 17. století jsme také popsali poslední známou verzi konventní pečeti, která se objevuje počátkem 70. let 18. století.⁶ I zde můžeme díky nálezu kvalitních otisků dřívější konstatační doplnit, resp. poopravit. Pečeť byla oválná o rozměrech 23 x 22 mm, v pečetním poli oválná boltcová kartuš rozdělená do tří polí, nahoře Boží oko, dole vpravo na návrší budova se vstupem a dvěma okny na průčelí a se sedlovou střechou s křížkem, dole vlevo ve šrafurovém červeném poli pravá polovina zavínuté střešy. Latinský majuskulní opis mezi linkou a linkou s provazcem zní: X SIGILLUM . CANO . FUL . SS . TRINITAT . C . R . L.⁷ (obr. 5)

¹ Karel Müller: Pečeti proboštů augustiniánského kláštera ve Fulneku od poloviny 17. století. VSONJ 42, 1988, s. 52 – 58; týž: Znaky tří proboštů augustiniánského kláštera ve Fulneku z 1. třetiny 17. století. VSONJ 47, 1991, s. 28 – 30.

² Státní okresní archiv Olomouc, Proboštský farní úřad u sv. Mořice Olomouc, inv. č. 232, fol. 278. K matrice z heraldického hlediska Karel Müller: Členské matriky barokních náboženských bratrstev jako heraldický pramen. Časopis Slezského zemského muzea B 52, 2003, s. 253. Nejnověji se tomuto prameni v souvislosti s Lublinským věnuje Milan Togner: Antonín Martin Lublinský 1636 – 1690, Olomouc 2004, s. 65 – 67, který také reprodukuje celý popisovaný list, aniž však registruje Richtertův znak.

³ Na existenci znaku mě před několika lety upozornil pan Stanislav Šmeidler.

⁴ Jirí Tichánek – Zdeněk Šerý: Šlechtická sídla na Novojičínsku, Opava 2003, s. 211.

⁵ Zemský archiv v Opavě, Královský úřad Opava, inv. č. 970, sign. 15/48a, kart. 660, hlášení o stavu majetku kláštera z 8. 11. 1770. Pro úplnost a upřesnění dodáváme, že tento Volného typář použil ještě 14. 2. 1781 poslední fulnecký probošt Dominik Ambrosoni – viz Zemský archiv v Opavě, Slezský stavovský archiv Opava, inv. č. 398, sign. A XX-6, plná moc pro intabulaci proboštova reversu k zemi.

⁶ Karel Müller, Pečeti ..., c.d., s. 56.

⁷ Například Zemský archiv v Opavě, Augustiniáni kanovníci Fulnek, inv. č. 60, sign. G 7, kart. 3, závazek kláštera ve věci dědictví po Františkovi Halamovi z Jičina z 13. 12. 1772.

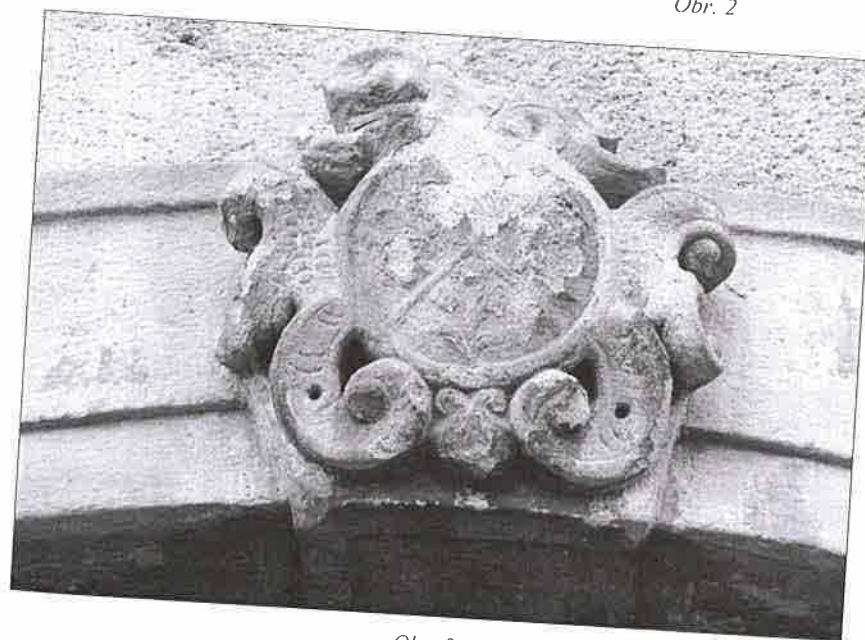
Fotodokumentace k článku:

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5

Pohnuté osudy tichavského rodáka

P. Miroslav Janák (1920-1986)

Květoslava Haubertová – Stanislava Kovářová

Noc ze 13. na 14. dubna 1950 se stala „noční mūrrou“ naprosté většiny kněží i řeholníků tehdejšího Československa. Po svozu do tzv. centralizačních klášterů, v nichž strávili několik měsíců, byli přiděleni jako vojáci k tzv. Pomocným technickým praporům (PTP). Ani po jejich zrušení však většinou neměli na vybranou a řada z nich se musela uplatnit v dělnických profesích. Někteří z nich byli rehabilitováni již v roce 1969, další si museli na satisfakci počkat až na období po roce 1989, ale někteří se jí nedočkali vůbec. Jedním z těch, jehož další osud rok 1950 výrazně poznamenal, byl i P. Miroslav Janák.

Narodil se v Tiché (u Frenštátu p.R.) č. 212 dne 1. března 1920 a byl 7. března téhož roku pokřtěn v tichavském kostele sv. Mikuláše. Na svět přišel v rodině „obchodvedoucího“ Aloise Janáka, syna tichavského sedláka Tomáše Janáka, a jeho manželky Anežky, roz. Petrové. Byl nejstarším z pěti sourozenců a vyrůstal spolu s bratrem Aloisem a sestrami Helenou, Jiřinou a Marií.¹ Jeho cesta za vzděláním začala 1. září 1926, kdy nastoupil do pětileté obecné školy v Tiché. Ovšem již 13. prosince téhož roku jej otec odhlásil, neboť se rodina stěhovala do Proskovic u Staré Bělé, kde začal otec pracovat jako skladník v Budoucnosti. Tam malý Miroslav, kterému doma říkali „Miroš“, navštěvoval dvoutřídní smíšenou obecnou školu, kterou ukončil ve školním roce 1930/31. Protože tím skončila jeho pětiletá školní docházka, mohl v následujícím školním roce dále pokračovat na měšťánské škole T.G. Masaryka v Jistebniku nad Odrou.

V roce 1932 se rodina vrátila zpět do Tiché a Miroslav Janák přešel na měšťánskou chlapeckou školu ve Frenštátě pod Radhoštěm. Propouštěcí vysvědčení obdržel po absolvování třetí třídy 23. června 1934 a bylo na něm mj. uvedeno: „Chodil do školy obecné od 1. září 1926 do 28. června 1931, do školy měšťánské od 1. září 1931 do 23. června 1934 a úplně ji vychodil. Dostalo se mu tedy vzdělání, které přesahuje vyučovací učební cíl školy obecné, a propouští se tudíž ze školy.“ Výborně si vedl v náboženství, občanské nauce, přírodopisu, přírodopytu, kreslení, krasopisu a zpěvu, za chvalitebné byly označeny jeho znalosti ze zeměpisu, dějepisu, počtů s jednoduchým účetnictvím, měřictví a rýsování, ruční práce a tělesná výchova, trojku měl z jazyka vyučovacímho a také z jediného nepovinného předmětu – jazyka německého. Jeho mravy byly hodnoceny jako chvalitebné, pilnost jako náležitá a vnější úprava písemných prací jako úhledná.² I když nepatřil k premiantům, měl veškeré předpoklady k dalšímu studiu.

Osudovou ránu pro celou rodinu znamenalo 5. září 1934, kdy ji navždy opustil otec. I když jeho smrt zanechala ve všech hlubokou ránu, život musel jít dál.

Na základě vysvědčení ze třetí třídy měšťanky byl M. Janák přijat ve školním roce 1934/35 do jednorocního učebního kurzu při chlapecké měšťánské škole ve Frenštátě a od školního roku 1935/36 studoval dva roky na frenštátské veřejné obchodní škole. V létě mezi prvním a druhým ročníkem se přihlásil do kurzu

němčiny a německé konverzace, který pořádala škola, a absolvoval jej s velmi dobrým prospěchem a velmi pilnou docházkou do přednášek. S výjimkou nauky o zboží mu zřejmě další předměty, které tvořily hlavní profil obchodní školy - obchodní nauka, účetnictví, obchodní korespondence či kupecké počty - příliš k srdci nepřirostly, ale i s nimi se vyrovnal a trojky (i jednu čtverku) na vysvědčení v prvním ročníku nahradily v ročníku druhém mnohem více jedničky a dvojky.

Po absolvování této školy se ocitl tehdy sedmnáctiletý mladík na osudovém rozcestí. Jak a kudy dál? Jakým způsobem se uplatnit? Podle sdělení jeho sestry byl M. Janák „koumák“, člověk nadaný i pilný, který chtěl studovat a cestovat. Domácí zázemí, náboženská výchova a silná víra jej nakonec vedly zcela jinam, než napovídalo jeho dosavadní vzdělání. To, že se rozhodl pro řád redemptoristů, byla - podle jeho sestry - jen jeho volba a „všechno si zařídil sám.“

Od začátku školního roku 1937/38 proto začal studovat na soukromém gymnáziu juvenátu redemptoristů v jihočeských Libějovicích.³ Gymnázium bylo šestitřídní a M. Janák nastoupil do 4. třídy juvenátu. Podle vysvědčení mu činila potíže latina a nepovinná řečtina, výborných výsledků dosahoval kromě náboženství stabilně u přírodovědných předmětů (chemie, fyzika, přírodopis). Protože učiliště nemělo právo veřejnosti, vykonávali žáci vyšších tříd zkoušky i na klasickém arcibiskupském gymnáziu v Praze - Bubenči (tenkrát Praha XIX.), které vedli jezuité. M. Janák tedy vystudoval v letech 1937-1940 4.-6. třídu liběchovického gymnázia a souběžně byl v letech 1938-1940 studentem - privatistou 5. a 6. třídy arcibiskupského gymnázia v Praze. Dne 17. října 1940 „žák řádně ohlásil, že z ústavu (= z arcibiskupského gymnázia) vystupuje. Ústav opouští bez závady a není příčin ředitelství známých, pro které by nemohl být přijat na jinou školu“, je napsáno na vysvědčení s datem 17. října 1940.

Tehdy již měl za sebou M. Janák obláčku,⁴ která se uskutečnila 1. srpna 1940, i složení tzv. časných svatých slibů, jimiž se zaslíbil řádu redemptoristů 2. srpna 1941. Po sextě nastal čas jednoletého noviciátu a do školních škaměn zasedl M. Janák opět až ve školním roce 1941/42, tentokrát jako student - privatista 7. třídy gymnázia s českým vyučovacím jazykem v Praze II. Nejpozději v roce 1940 bylo totiž pražské arcibiskupské gymnázium zavřeno, ale studenti měli možnost pokračovat na Jiráskově gymnáziu v Resslově ulici, což bylo gymnázium světské se smíšenými třídami.⁵ Zde se jeho prospěch poněkud zhoršil, neboť na vysvědčení z poslední 8. třídy byl s výjimkou tělocviku klasifikován ze všech ostatních předmětů pouze známkami "dobře". Výroční vysvědčení z tohoto gymnázia obdržel 29. května 1943 a 1. června odmaturoval.

Následujících pět let halí zatím spíše rouška tajemství. Podle stručného Janákova životopisu absolvoval v letech 1943-1948 teologická studia v Praze⁶ a 20. června 1948 byl v chrámu sv. Víta vysvěcen arcibiskupem Josefem Beranem na kněze. Již předtím, 25. srpna 1944, složil tzv. věčné svaté sliby člena Kongregace nejsvětějšího Vykupitele a stal se redemptoristou. Je však spíše pravděpodobné, že teologii studoval na učilišti redemptoristů v Obořišti u Příbrami, nikoliv v Praze.⁷ V roce 1945 byl jako jiní povolán v Dobříši k vojenské službě a odveden - stalo se tak 29. srpna - ale vojenský výcvik mu byl odsunut. Důvod byl nasnadě: jako student

zatím na vojnu nemusel. V roce 1948 byl zapsán spolu s deseti dalšími jako student - klerik 5. ročníku obořišské koleje.⁸

Po vysvěcení se vrátil jako řeholník do Obořiště. Z rozhodnutí P. Suchomela, představeného tamní kongregace, začalo několik mladých kněží studovat na Karlově univerzitě v Praze. Např. P. Jan Schuster si zvolil matematiku, P. Jiří Kabát zeměpis a dějepis, P. Preis latinu a francouzštinu a P. Miroslav Janák svůj oblíbený předmět - chemii.⁹ Na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy byl imatrikulován 29. září 1949, vystudoval 1. ročník a do druhého byl zapsán podmíněčně. Poslední zkoušku, zapsanou v indexu, vykonal 4. dubna 1950, tedy jen několik dní před nechvalně proslulou „Akci K“.

Pod tímto krycím názvem se skrýval plán na likvidaci mužských klášterů a řeholních domů. Předcházelo mu dosazování inspekčních komisí do některých řádových domů, což se dotklo i ústavu v Obořišti již v červenci 1949, a také proces se sedmi představenými některých řeholů na jaře následujícího roku. Byli mezi nimi i dva redemptoristé - profesor v Obořišti ThDr. Ivan Mastyliák, odsouzený na doživotí, a misionář, ekonom pražského kláštera redemptoristů a spisovatel Jan Blesík, který byl odsouzen na 10 let vězení.¹⁰

Hlavní úder proti mužským klášterům se uskutečnil v noci ze 13. na 14. duben 1950 a týkal se sedmi nejpočetnějších řádů, jejichž příslušníci (s výjimkou představených, kteří byli internováni v želivském klášteře) byli autobusy svezeni do tzv. centralizačních klášterů většinou v pohraničí.¹¹ "Akci K" prováděli ozbrojení příslušníci SNB, StB a Lidových milicí, kteří zajistili v průběhu noci odvoz řeholníků do těchto vybraných klášterů.¹²

K těm, kteří se ocitli v centralizačním klášteře v Králikách, patřil i P. M. Janák. Podle vzpomínek jiného redemptoristy - P. Jana Zemánka (* 1925) - bylo tehdy ve známém mariánském poutním místě - v redemptoristickém klášteře na Hoře Matky Boží - soustředěno kolem 250 členů řádu, z nichž 70 se tam dostalo z Obořiště. Podmínky k přežití byly více než tristní: v celách, určených původně pro dva řeholníky, se muselo tísnit až osm osob, které spaly na slamnicích na zemi, celý objekt hlídala ozbrojená ostraha, svobodný pohyb byl omezen, návštěvy nebyly povoleny, dopisy od příbuzných byly cenzurovány, kontakt s okolním světem prakticky neexistoval. Řeholníci byli nasazeni na práci v zemědělství.¹³ P. M. Janák zůstal v kralickém klášteře "jen" tři měsíce, neboť musel být kvůli potížím se žaludečními vředy převezen do nemocnice v Semilech.

Nová etapa začala pro řeholníky v září 1950, protože všichni, kteří dosud nesplnili vojenskou povinnost, museli k 5. září nastoupit k tzv. Pomocným technickým praporům (PTP), do nichž byly zařazovány politicky nespolehlivé osoby s cílem tyto osoby izolovat, využít v práci pro armádu i národní hospodářství a pokusit se je "převychovat".¹⁴ V rámci čtyř lehkých PTP byly vytvořeny zvláštní záložní roty po 150 mužích, kterým se říkalo "farářské" nebo "kněžské". K PTP 54, který sídlil původně jako silniční prapor v Lešti, ale od 1. září 1950 jako 54. PTP, VÚ 5463 v Komárně, musel narukovat i tehdy již třicetiletý P. M. Janák. Komárnský PTP patřil k tzv. lehkým a skládal se z šesti rot, přičemž 5. a 6. rota se označovaly jako tzv. farářské. Po základním výcviku, který trval beze zbraní dva

týdny a skládal se z pochodových cvičení a zpěvu, byli vojáci odesláni na pracoviště buď do Hájníků u slovenské Sliače nebo do Podbořan na Žatecku.¹⁵

Do Podbořan se dostal i P. M. Janák. Odtud poslal 3. prosince 1950 žádost děkanátu přírodovědecké fakulty UK o přerušení studia a 23. prosince obdržel odpověď, kterou mu bylo dodatečně přerušeno studium povoleno s tím, že při nástupu do vyššího ročníku musí mít splněny postupové podmínky za 1. ročník. Dopis děkanátu putoval na posádkové velitelství 15/LH v Podbořanech u Žatce.

Po dalším půl roce v souvislosti s další reorganizací k 1. červnu 1951 byly roty staženy na Slovensko a jejich příslušníci byli "upotřebeni" k příležitostným fyzicky náročným, ale nekvalifikovaným pracím jako kopáči, betonáři, zedníci, tesaři, ale vykonávali i různé pozemní práce. V malých skupinkách byli rozděleni do různých oblastí a např. komárenský PTP měl své jednotky skoro po celém Slovensku.¹⁶

V té době již P. M. Janák pracoval ve Stavoindustrii. V jeho pozůstalosti se mj. nachází také průkazka Sokola Stavitel v Komárně, na níž je uvedeno, že Miroslav Janák byl dělníkem ve Stavoindustrii, n. p. Banská Bystrica, závod Banská Bystrica, Bodrenská 30, nebo diplom datovaný 26. února 1952 v Bratislavě, podle něhož splnil v letech 1951-1952 požadavky pro získání Tyršova odznaku zdatnosti pro muže.

K 1. září, resp. říjnu 1952 měli být do zálohy propuštěni ti vojáci, kteří k PTP nastoupili na podzim 1950.¹⁷ Ovšem již 11. června 1952 bylo rozhodnuto, že tyto vojáci zůstanou v armádě nejméně do konce roku 1953.¹⁸ Vojáci PTP se potom podíleli zejména na stavebních pracích vojenských stavebních podniků, jako byl kromě Stavoindustrie také Armastav, Konstruktiva, Moravostav a další. Až do zrušení komárenského 54. PTP k 31. prosinci 1953 pracoval P. Miroslav Janák v podniku Stavoindustria v Bánské Bystrici. Po propuštění z PTP se nakrátko vrátil domů do Tichá a 17. července 1954 požádal děkanát Matematicko-fyzikální fakulty UK o povolení pokračovat ve studiu učitelské větve chemie - fyzika. Děkanát ovšem jeho žádosti nevyhověl a zamítnutí žádosti zdůvodnil v dopise odeslaném 16. září na adresu Tichá č. 333 tím, že tuto kombinaci je možné studovat pouze ve 3. ročníku. Zároveň mu doporučil, aby se ucházel o studium na Vysoké škole pedagogické v Praze. Vzhledem k tomu, čím P. M. Janák prošel a jakou "nálepku" tím získal, to bylo doporučení jistě iluzorní.

Pokusil se tedy dosáhnout vysokoškolského vzdělání na Slovensku, a to dálkovým studiem. Vrátil se proto jako dělník do Stavoindustrie v Bánské Bystrici a obrátil se na Chemickou fakultu Slovenské vysoké školy technické (SVŠT) v Bratislavě. Po řadě peripetií, kdy se snažil o to, aby mu byly uznány zkoušky, které složil již na UK v Praze, se konečně podařilo, aby mohl začít ve školním roce 1955/56 výtoužený obor studovat. V prvním ročníku dálkového studia složil úspěšně pět zkoušek (šestá – z matematiky - mu byla uznána) a index uzavřel 20. září 1956. Téhož dne byl zapsán do druhého ročníku, ale i když si do indexu vypsál chemicko-technologické inženýrství, všechny rubriky již zůstaly prázdné ...

Nakonec však na Slovensku přece jen studoval, a to elektrotechnickou průmyslovku v Bánské Bystrici, na níž složil svou druhou maturitu v roce 1961, a poté zůstal na této škole jako středoškolský profesor.¹⁹

Nový zvrat v životě P. Janáka s sebou přinesl rok 1969. Zaslouhou svého spolužáka z Obořiště i teologické fakulty P. Jana Schustera (1923-1984)²⁰ tehdy nastoupil v kraji mu neznámém až na druhém konci republiky na uprázdněnou žlutickou faru do západních Čech. Město Žlutice (okr. Karlovy Vary), rozložené ve svahu nad malebným údolím řeky Střely, mělo v době jeho příchodu necelé 2000 obyvatel, na konci roku 1986 pak s 13 místními částmi 2 997 obyvatel, z toho v samotném městě 2 515.

Po 21 letech od vysvěcení, 1. září 1969, tak stanul P. Miroslav Janák v kněžském roucho poprvé před svými farníky a v době doznívání Pražského jara a celkového uvolnění konečně doufal, že naplní své kněžské poslání.²¹ Jeho novým domovem se až do nešťastné smrti v roce 1986 stala jednopatrová farní budova, postavená v dnešní podobě již v roce 1769.

Pod jeho duchovní správou patřily farnosti Žlutice, Štědrá a Brložec s filiálními kostely ve Verušicích, zaniklé vsi Vakově a v Chlumu, k nimž od roku 1981 přibýly farnosti Chyšě, Močidlec a Kobylé s filiálními kostely ve Visce a Pšově a s kaplí v Protivci. Celkem tedy spravoval šest farností s dvanácti kostely a jednou kaplí. Velkou událost zažily Žlutice hned 7. června 1970. Po dlouhých 21 letech totiž proběhlo ve farním kostele sv. Petra a Pavla opět svaté birmování, které udělil pražský světící biskup dr. Kajetán Matoušek 102 birmovancům, z nichž bylo 48 ze žlutické farnosti.

Na prahu sedmdesátých let minulého století se ještě zdálo, že ve školách má pevné místo i výuka náboženství. P. Janák však záhy shledal, že se mu do cesty staví tvrdý odpor. Zatímco v prvních letech svého nového působení mohl ještě zúročit své pedagogické zkušenosti při výuce náboženství 87 žáků na šesti školách, po roce 1972 se počet jeho žáků prudce snížil. Bylo to dáno jak zrušením některých venkovských škol, tak administrativními předpisy pro podání přihlášky do tohoto nepovinného předmětu, jež mnozí rodiče vnímali jako skrytou hrozbu pro sebe, své zaměstnání i pro další studium dítěte, nebo byla jejich přihláška odmítnuta z toho důvodu, že ji nepodali ve stanoveném termínu.²² V roce 1973 přihlásili rodiče ve Žluticích do náboženství jen 13 žáků, v Protivci tři, v Chyši a Štědré se už nepřihlásil nikdo; ve školním roce 1975/6 přestala výuka náboženství ve škole úplně.²³

P. Janák dál sloužil pravidelně ve čtyřech kostelích a často i v protivecké kapli mše svaté, křtil, sezdařoval a pohřbíval. Např. v roce 1981 pokřtil 35 dětí, sezdařoval novomanželské páry a pochoval 13 osob. I když mívával zdravotní potíže se žaludkem, vydával své síly na poli duchovní služby do krajnosti. Za lakonickým záznamem ve farní kronice „*Půlnoční byly 1/2 5 Chyšě, v 6 h. Močidlec, v 10 h. Štědrá, ve 12 h. Žlutice*“ se skrývají osamělé jízdy autem po zavátých silnicích, bohoslužby v promrzlých kostelích a k ránu návrat do neméně vymrzlé fary, aby po několika hodinách spánku opět nesl tíhu dne ne nepodobnou dni předešlému. Odměnou mu bylo, že na půlnoční přicházelo hodně lidí, zvláště děti – „*aspoň jednou do roka*“, jak si smutně povzdechl, kteří si ve Štědré vyslechli i ženský pěvecký sbor a ve Žluticích Tichou noc, troubenou po mši z kostelní věže kapelou Josefa Piltze.²⁴ Jinak ve žlutickém kostele mívával 20-30 většinou starších věřících, v Močidli 12-14, ve Štědré pět až šest, v Chyši šest a v protivecké kapli dvě až pět osob.

Znal však nejen své kostelní ovečky. I ostatní lidé jej vyhledávali, svěřovali se mu a on jim pomáhal nejen radou, ale často i skutkem. Stávalo se, že fara bývala někdy téměř zavalena elektrospotřebiči, protože se rozneslo, že pan farář "rozumí elektrice". Lidé mu je proto nosili k opravě a on nejenže nikoho neodmítl, ale býval ochoten jet do Karlových Varů pro součástku, kterou zaplatil z vlastního ...

Velké síly věnoval P. Janák opravě gotického kostela sv. Petra a Pavla ve Žluticích. Už v roce 1960 se ukázaly trhliny v jeho klenbě, které se poměrně rychle zvětšovaly. V roce 1971 upozornil, že trhliny jsou vážným problémem a že se naklání jižní strana kostela. Jak se po zaměření ukázalo, činil odklon až 18 cm. V následujícím roce byly provedeny sondáže, jež vyústily v generální rekonstrukci celého objektu a zejména jeho statistického zabezpečení, což trvalo 22 let. Za P. Janáka bylo na tento kostel vynaloženo 10 miliónů Kč. Práce na této památce I. kategorie byly ovšem řízeny památkáři, okresem a jimi vybranými firmami a správce kostela mohl jen přihlížet tomu, jak se střídají pracovníci, práce se protahují tu nedostatkem materiálu, tu pracovníků či prostě liknavostí. Často býval situací přímo tlačen k tomu, aby si oblékl montérky a sám pomáhal. Tak čteme v jeho zápisech: „*Jsou těžkosti s materiálem, někdy čekáme na trámy, prkna. Pracuji s nimi, kupuji kramle, hřebíky ... chodil jsem též pomáhat, podávat prejzy a maltu. Šrouby stahoval jsem uvolněné trámy na krovu ... Geoindustria mi pomohla postavit lešení u varhan a hlavního oltáře. Musil jsem vyrobit asi 100 ks podlážek na lešení.*“²⁵

Současně ovšem P. Janák dokumentoval starý stav a zjištěné skutečnosti slovem i nákresy ve farní kronice. Zakreslil rozložení gotických oken s figurálně zdobenými skly, nálezy hrobů v kostele i v jeho okolí na dávném hřbitově i jiné nálezy z kopaných sond.

Denní účast na opravách vedle nepřetržité duchovní služby jej fyzicky značně vyčerpávala, ale na druhé straně přinášela zvědavému knězi cenné poznatky o stavebním vývoji žlutického kostela a jeho okolí. Ale jeho největším úspěchem a jedinečnou zásluhou bylo nalezení slovanských záušnic v srpnu 1974 na skládce u hřiště za bývalou školou v těsné blízkosti kostela.²⁶ Odborníci je datovali do doby kolem roku 1150, což posunulo dějiny Žlutic, které mají nejstarší písemný doklad k roku 1186,²⁷ nejen hlouběji do minulosti, ale doložilo i polohu původního románského kostela, hřbitova a osady před založením města Rýzmburky v době krále Přemysla Otakara II.

Žlutický kostel nebyl jediný, který si žádal jeho pozornosti. Naléhavé opravy vyžadovala též fara, a ani zde se P. Janák často nedočkal pomoci: "*V měsíci červnu vykopat jsem kanalizaci a v dalších měsících jsem vyměňoval okna na faře - je jich 32, neboť okresní stavební podnik smlouvu zrušil*", napsal v roce 1972.²⁸ Hlásily se i další kostely a kaple v jeho správě, ale nejen ony. P. Janák si všiml všech památek ve městě i v okolí. Dodnes jej připomíná kašna ozdobená kamennou plastikou koňské hlavy, pocházející ze stáji kokořovského dvora, kterou našel pohozenu v roklí za městem.

Dokončení oprav žlutického kostela se P. Janák nedožil. Osudnou se mu stala oprava zatékající střechy kostela Zvěstování Panně Marii na Špičáku v Chyši. Dne

16. září 1986 se snažil za deště závadu odstranit, ale nebyl zajištěn, uklouzl a z výšky 10 metrů dopadl na náhrobní kámen. Na následky krvácení do mozku byl na místě mrtev. Až po čtyřech hodinách jej našel hrobník.

Poslední rozloučení s P. Miroslavem Janákem se konalo ve žlutickém farním kostele v sobotu 20. září. Za velké účasti kněží, farníků i ostatních občanů. Místem jeho posledního odpočinku se stal hřbitov Na Střídce ve Verušicích.²⁹

Po listopadu 1989, kdy se úsilí nového žlutického kněze setkalo se vstřícností okresního úřadu, byla odborníky provedena revize dosavadních prací, jež vedla k přepracování všeho, co se zatím na žlutickém kostele udělalo. Patnáctiletá práce obětavého P. Janáka byla zahlazena novým řešením, ale lidé nezapomněli.

Kostel sv. Petra a Pavla byl po dokončení rekonstrukce v roce 1994 při poutní mši požehnan pžeňským biskupem Mons. Františkem Radkovským. Žlutický zpravodaj při této příležitosti mj. přinesl poděkování městské rady: "*Trvalo to léta, stálo přemnoho peněz a spousty práce. Na počátku díla stál kněz, dělník, záchranář památek v jedné osobě, skvělý člověk pan farář Janák.*"³⁰

x x x x x

Zdaleka nebylo snadné popsat život kněze, který byl vysvěcen v únoru 1948, ale v důsledku politické situace se k vykonávání kněžské služby dostal až po 21 letech, v jejichž průběhu začal jako redemptorista studovat matematicko-fyzikální fakultu UK, prožil internační tábor v Králíkách i vojenskou službu u PTP, sedm let pracoval jako dělník v Banské Bystrici, přičemž vystudoval tamtéž střední elektrotechnickou školu, na níž pak i osm let vyučoval, než se konečně ve svých téměř padesáti letech dostal na žlutickou faru. Nemáme jeho soukromé dopisy, deníky, osobní vyznání a vlastně nic, co by umožnilo niterněji nahlédnout do jeho myšlenek. Proto zůstávají v jeho curriculum vitae bílá místa, otázky i dohady.

Na faru do Žlutic však nastoupil již jako zralý a prakticky zaměřený kněz, který obětavě pomáhal všude, kde bylo potřeba. Jako dobrý hospodář konal to, co mohl konat, a jako dobrý kněz nahrazoval osobním příkladem to, co nezmohl evangelizací. Stal se smutným pozorovatelem jevů, které jej navýsost trápily, ale které nemohl bezprostředně ovlivnit ani zvrátit (morální stav společnosti, neúcta k zemřelým, bourání kostelů, ničení soch svatých apod.).

Církevní orgány vyznamenaly roku 1981 P. Miroslava Janáka, C.Ss.R., čestným titulem "osobní děkan".³¹ Jako na skromného, vlídného, laskavého a tichého člověka i hodného a oblíbeného kněze na P. Miroslava Janáka Žlutičtí s úctou vzpomínají dodnes.

Když se v roce 1972 konaly ve městě přípravy na oslavy tisíciletí, vyzdobil i P. Janák faru tím, že ke slunečním hodinám dal – jak sám řekl – podle Křičky – nápis: "*Život je sen. Čas plyne. Svůj doušek života pij.*" Toto poselství sice už smysl děst, ale jeho duchovní odkaz přetrvává.

¹ Pokud nebude uvedeno jinak, jsou následující informace a údaje čerpány z podkladů, materiálů a ústního vyprávění paní Jiřiny Hofmannové z Tiché, sestry Miroslava Janáka, která mi je zcela nezištně poskytla.

- ² Podle tehdejší stupnice známek byl prospěch hodnocen jako výborný, chvalitebný, dobrý, dostatečný a nedostatečný, mravy naopak jako chvalitebné, uspokojivé, zákonné, méně zákonné a nezákonné, pilnost jako vytrvalá, náležitá, dostatečná, nestálá a nepatrná, vnější úprava písemných prací jako velmi úhledná, úhledná, méně úhledná, neúhledná a nedbalá.
- ³ Kongregaci redemptoristů, lat. Congregatio Sanctissimi Redemptoris (CScR), tj. Kongregaci nejsvětějšího Vykupitele založil v roce 1732 v jižní Itálii šlechtic a advokát Alfons Maria de Liguori (1696-1787) za účelem misijní a kazatelské činnosti. Papežem byla uznána v roce 1749 a v českých zemích začali redemptoristé působit v roce 1853. Teprve v roce 1901 vznikla oddělením od Vídně samostatná pražská provincie. Redemptoristé měli vlastní systém vzdělávání – juvenát byl v Libějovicích u Vodňan, noviciát a teologické učiliště v Obořišti u Příbrami. Podrobněji o redemptoristech např. JIRÁSKO, Luděk: *Církevní řády a kongregace v českých zemích*, Praha 1991, s. 85-86; NĚMEC, Jaroslav: *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*. Řím 1988, s. 54; *Řeholní život v českých zemích*, Kostelní Vydří 1997, s. 101-103.
- ⁴ Obláčka = obřadné oblékání řeholního roucha.
- ⁵ DAŇHA, Ladislav: *Paměti o českých redemptoristech. Vývoj Pražské provincie*, s. 34. Rukopis práce je uložen v olomoucké pobožce Zemského archivu v Opavě ve fondu Redemptoristé Severomoravský kraj, inv. č. 15, kart. č. 6.
- ⁶ Tato informace je uvedena v *Kronice žlutické farnosti*, uložené na faře ve Žluticích.
- ⁷ Klášter v Obořišti koupili redemptoristé v roce 1902 od dobříšského knížete Colloredo-Mannsfelda a zřídili zde seminář pro studenty filozofie a teologie. I když byly po 17. listopadu 1939 vysoké školy uzavřeny, zákaz se nevztahoval na semináře, a proto Obořiště existovalo nadále. DAŇHA, L.: c.d., s. 47.
- ⁸ Celkem tu studovalo v 1. - 5. ročníku 44 kleriků a v 6. ročníku šest novokněží. *Catalogus cleni Archidioeceseos Pragensis 1948*. Praha 1948, s. 283.
- ⁹ DAŇHA, L.: c.d., s. 68.
- ¹⁰ VLČEK, Vojtěch: *Persekuce mužských řeholí 1948-1950*. In: *Stát a církev v roce 1950*. Sborník příspěvků, edd. Jiří Hanuš a Jan Stříbrný, Brno 2001, s. 51, 57 a 61.
- ¹¹ Jednalo se o salesiány (240 osob, centralizační klášter v Oseku, okr. Duchcov), redemptoristy (238 osob, klášter v Králíkách, okr. Žamberk), jezuity (217 osob, klášter v Bohosudově, okr. Teplice), františkány (138 osob, klášter v Hejnicích, okr. Frýdlant v Čechách), premonstráty, těšitele a německé rytíře (celkem 100 osob, klášter v Broumově, okr. Náchod). VLČEK, V.: c.d., s. 56.
- ¹² VLČEK, V.: c.d., s. 63. V první etapě bylo dopraveno do centralizačních táborů 809 řeholníků a 67 řeholníků bylo internováno, ve druhé etapě, která se týkala zbývajících klášterů a řádových domů, se do centralizačních táborů dostalo 355 řeholníků a 9 bylo internováno. Tamtéž, s. 65. Podrobně o „Akci K“ také KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1948-1953*. 2. část. Praha 1991, s. 81-82. Týž: *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*, Brno 1993, s. 118-120, 380, 384-396; Týž: *Nekrvavá revoluce*. Praha 1993, s. 206.
- ¹³ Katolický týdeník 51/2007; <http://www.kna.cz/koutek/>.
- ¹⁴ Základ pro vytvoření prvních čtyř tzv. lehkých PTP k 1. září 1950 představovaly čtyři silniční prapory dislokované v Mimoní (okr. Česká Lípa) - PTP 51, ve Strašicích - Svatá Dobrotivá (okr. Rokycany) - PTP 52, ve městě Libavé (okr. Olomouc) - PTP 53 a v Lešti (okr. Zvolen) - PTP 54. Ke 4. září 1950 bylo rozhodnuto zařadit do nich přednostně duchovní, řeholníky a seminaristy, "kteří nemají kladný postoj k republice a jejímu lidové demokratickému zřízení a mají býti politickým školením a manuální prací převychováni." BÍLEK, Jiří: *Pomocné technické prapory. Vznik, vývoj, organizace a činnost*. In: Sešity

- Ústavu pro soudobé dějiny ČSAV, svazek 3, Praha 1992, s. 7, 10, 14 a 16; ŽÁČEK, Rudolf: *Pomocné technické prapory jako forma zneužití branného zákona k organizování masových politických represí*. In: *Tábory nucené práce a další projevy perzekuce 1948-1954*, Sborník konferencí, Opava 1991, s. 55-61.
- ¹⁵ Viz pozn. 13) a <http://totojemoje.blog.cz/>.
- ¹⁶ BÍLEK, J.: c.d., s. 18; <http://totojemoje.blog.cz/>.
- ¹⁷ Již 26. června 1950 bylo totiž předběžně rozhodnuto, že kněží a duchovní budou vykonávat základní vojenskou službu dva roky a budou zařazeni k PTP (do tohoto rozhodnutí měli většinou vojenskou službu zkrácenou nebo byli této povinnosti zbaveni). Rozhodnutí o dvouleté základní vojenské službě kněží a řeholníků bylo potvrzeno 18. září 1950. BÍLEK, J.: c.d., s. 17 a 36.
- ¹⁸ BÍLEK, J.: c.d., s. 36.
- ¹⁹ Tuto informaci obsahuje *Kronika žlutické fary*, uložena na farním úřadě ve Žluticích. Blíže informace o této době Janákova života se zatím bohužel nepodařilo zjistit, neboť písemné žádosti, adresované slovenským institucím (Stavindustria Banská Bystrica, Středná elektrotechnická škola škola Banská Bystrica, na něž mě odkázala I. Dianová ze Státního archivu v Banské Bystrici) zůstaly bez odezvy.
- ²⁰ <http://svata-hora.cz/cssr/>.
- ²¹ Pokud nebude uvedeno jinak, jsou všechny následující informace čerpány z farní kroniky Žlutické fary a ze vzpomínek žlutických pamětníků. Zápisy z pera P. Janáka jsou na s. 95-111, záznam o jeho úmrtí se stručným životopisem na s. 117.
- ²² Srov. *Směrnice pro vyučování náboženství*, vlepené do farní kroniky na s. 103.
- ²³ Splnění ideologického úkolu bylo pak konstatováno i na městské konferenci KSČ ve Žluticích prohlášením, že „celá škola je ateistická, žádné dítě se k výuce náboženství nepřihlásilo.“
- ²⁴ Farní kronika, s. 108.
- ²⁵ Zápisy z let 1978, 1979, 1981 na s. 105, 106 a 107 farní kroniky. Podobné záznamy se ovšem objevovaly neustále.
- ²⁶ Farní kronika, s. 102 a 103 i s nákresem záušnic. GOJDA, M.: *Z nejstarší minulosti Žlutic*. Žlutický zpravodaj 1980/11. KLSÁK, J.: *Předběžná zpráva o výzkumu kostela sv. Petra a Pavla ve Žluticích*. In: *Kroniky a kronikáři*, Karlovy Vary 1985, č. 2, s. 33-37.
- ²⁷ CDB I., č. 405.
- ²⁸ Farní kronika, s. 100.
- ²⁹ Dnes jsou Verušice místní částí Žlutic a na jejich katastru leží žlutický hřbitov.
- ³⁰ Žlutický zpravodaj 1994, č. 2. Farní kronika, s. 160.
- ³¹ Státní souhlas s tímto jmenováním Arcibiskupství pražského udělil ZČ KNV Plzeň 1.12.1981, *ěj. kult.* 3152/82.

Nález lineární keramiky ve Studénce

Emanuel Grepl

Archeologické oddělení Muzea Novojičínska bylo v říjnu roku 2007 upozorněno na nálezy pravěké keramiky doprovázené štípanými pazourkovými předměty. Pracovníci oddělení provedli na místě nálezu záchranný a zjišťovací výzkum.

Místo nálezu leží v intravilánu města Studénky na výrazné terénní vlně severojižního směru na vrstevnici 244 m, vzdálené cca 1800 m od současného koryta řeky Odry (obr. č. 1a, b). Původní koryto řeky bylo v minulosti situováno blíže k nálezšti. V místě původního nálezu keramiky a pazourkových čepelí byla situována sonda o rozměrech 100 x 100 cm, orientována severojižně. Při sejmutí drnového pokryvu byly přímo v pokryvu nalezeny pazourkové úštěpy. Postupným zahlubováním se v hloubce 25 cm začala objevovat výrazná, tmavě zabarvená vrstva, ve které byly uloženy keramické zlomky, včetně dalších pazourkových úštěpů a čepelí. Přibližně uprostřed sondy se v hloubce 40 cm pod úroveň objevilo hnízdo s velkými keramickými zlomky. V této hloubce 40 cm pod úroveň objevilo hnízdo s velkými keramickými zlomky. V této hloubce 40 cm pod úroveň začal postupně vystupovat světle žlutý jíl, jdoucí k západnímu nároží sondy začal postupně vystupovat světle žlutý jíl, jdoucí k západnímu nároží sondy byla tmavě zabarvená. V této části sondy vznikla výrazná jílovitá lavice. V průběhu výzkumu byla původní sonda prodloužena o dalších 110 cm západním směrem. V hloubce cca 45 cm se na hraně sondy objevila výrazně odlišná původní žlutošedá jílovitá vrstva. V jižní části profilu byla patrná původní jílovitá vrstva, jdoucí až 10 cm do profilu. Byly nalezeny sporadické nálezy keramiky a pazourků. Ze dna byly odebrány vzorky hlíny pro pylovou analýzu. Po zdokumentování celé sondy byla vytyčena v jejím středu další sonda dlouhá 80 cm a široká 50 cm, orientována severojižně. Při zahlubování sondy se podařilo na bázi ornice a kulturní vrstvy 10 cm od začátku sondy nalézt „in situ“ část dna a těla keramické nádoby. V průběhu dalšího výzkumu v sondě byly v kulturní vrstvě nalezeny další keramické zlomky (zlomek ouška putny, zlomky s plastickými pupíky). Na západní straně sondy v profilu další keramické zlomky (obr. č. 2).

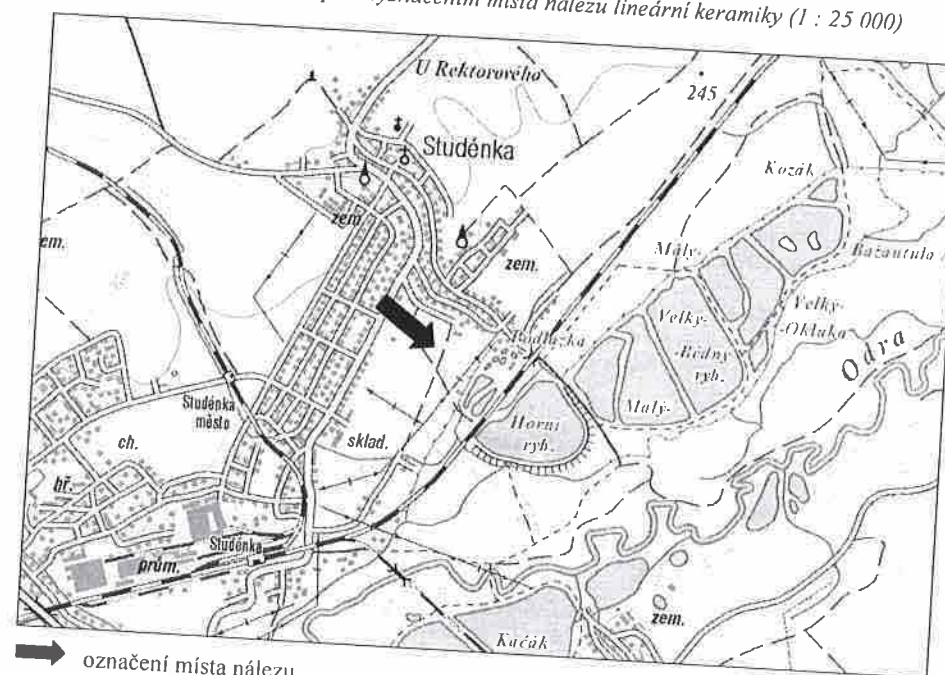
Na základě tvarů keramiky a zjištěných výzdobných prvků (ostře ryté rýhy s plastickými důlky, mladší „notové značky“) na kulovitých nádobách se zaobleným okrajem se jedná o objekt patřící do II. stupně moravské lineární keramiky (obr. č. 3–8).

Při výzkumu vedle 11 kusů hrubozrnných odštěpků kulmské doby bylo nalezeno 28 kusů štípané industrie. Všechny čepelky a úštěpy pocházejí ze silicitů SGS, na některých zlomcích je patrná původní kora hlízy, 1 kus je přepálen, 1 kus patinuje šedavou patinou. Z těchto 28 kusů silicitů bylo možno typologicky vyhodnotit čepelové škrabadlo s vysokou hlavicí, hrolovitou čepelku trojúhelníkovitého tvaru se strmou laterální retuší a čepelku s pravolaterální hranovou retuší a leskem (obr. č. 8, 16–18).

Z levobřeží Odry jsou z poslední doby známé nálezy lineární keramiky v Bravantících z prostoru výstavby dálnice Lipník n. B. - Ostrava a v Hl. Životicích. Nález lineární keramiky ze Studénky rozšiřuje naši znalost o pobytu nejstarších zemědělců v Poodří.

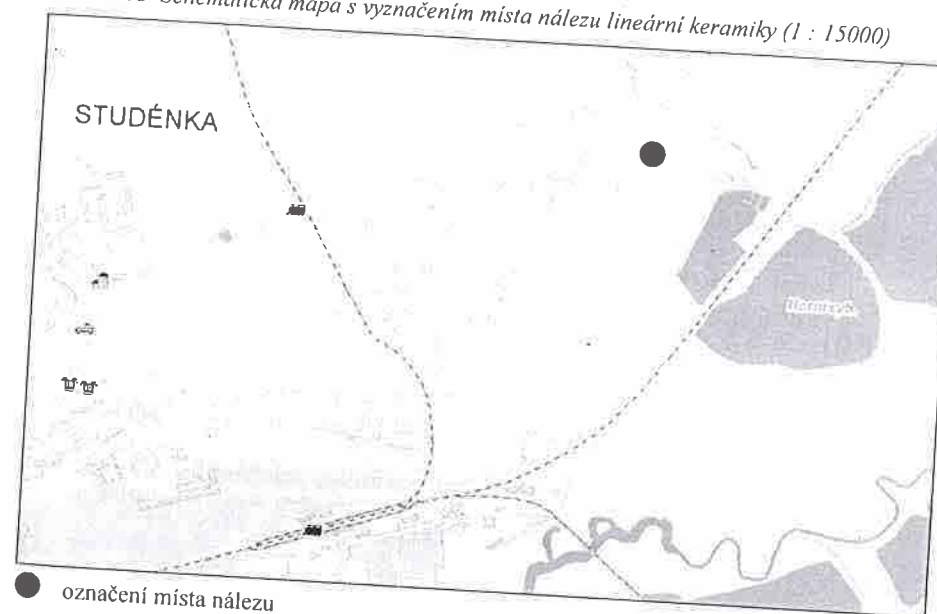
Nález lineární keramiky ve Studénce

Obr. č. 1a Schématická mapa s vyznačením místa nálezu lineární keramiky (1 : 25 000)

➔ označení místa nálezu

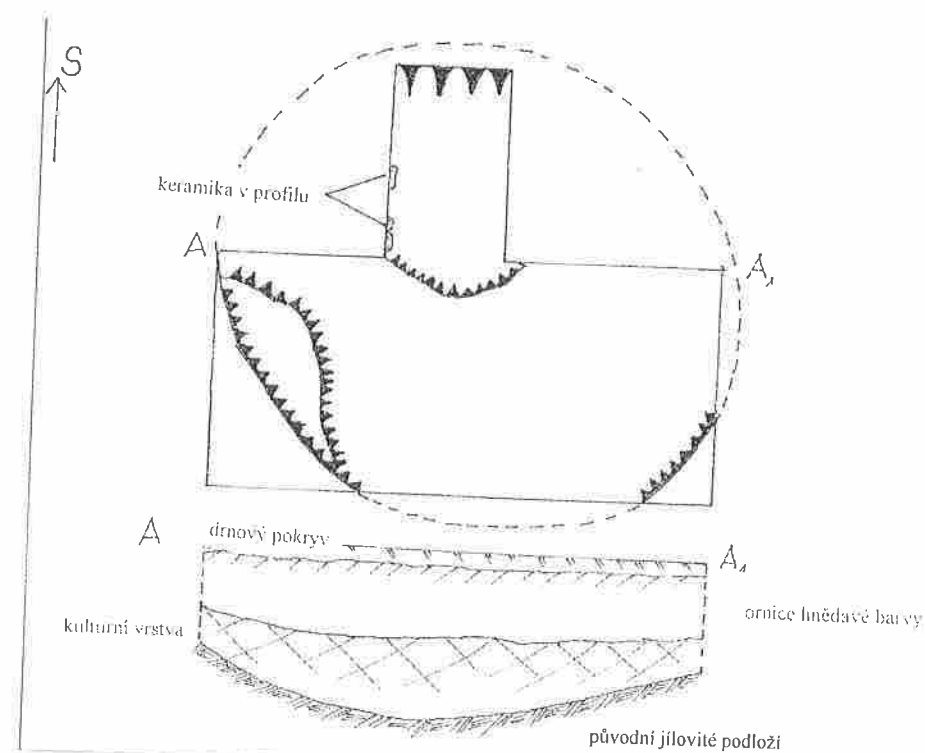
Obr. č. 1b Schématická mapa s vyznačením místa nálezu lineární keramiky (1 : 15000)

● označení místa nálezu

Obrázek č. 2

Studénka I
8. – 11. 10. 2007

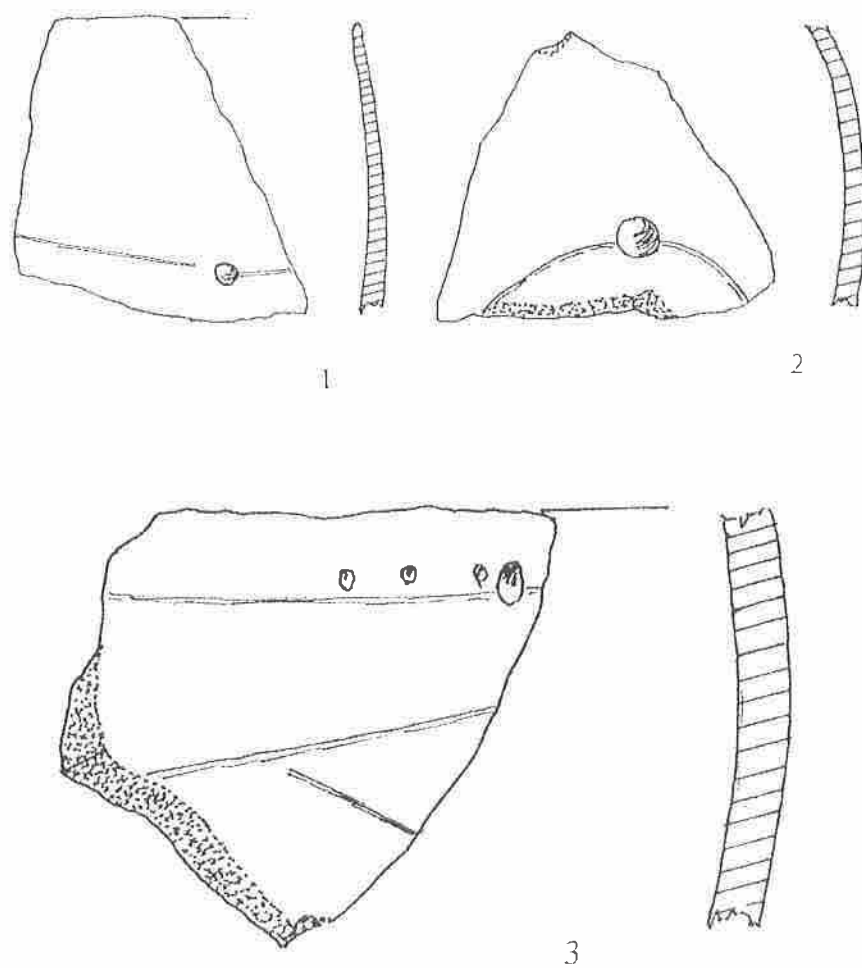
Výběr keramického a štípaného materiálu

- Obr. č. 3 (1)
50x46x3 mm
keramický zlomek hrdla a části těla kulovité nádoby, šedavý povrch s plastickou výzdobou (důlky) a vodorovnou rytou čarou
- Obr. č. 3 (2)
49x55x5 mm
keramický zlomek těla kulovité nádoby šedavé až šedočerné barvy, na vnější straně zlomku plastické důlky s rytou podkovovitou rýhou
- Obr. č. 3 (3)
60x62x8 mm
keramický zlomek těla kulovité nádoby šedočerné barvy, na vnějším povrchu vodorovná rytá rýha s dehtovitými vrypy, v polovině zlomku další vodorovná a šikmá rytá rýha
- Obr. č. 4 (4)
67x51x6 mm
keramický zlomek těla nádoby šedočerné barvy, na vnější straně zlomku vodorovná rýha s plastickými důlky, od nich šikmá rýha

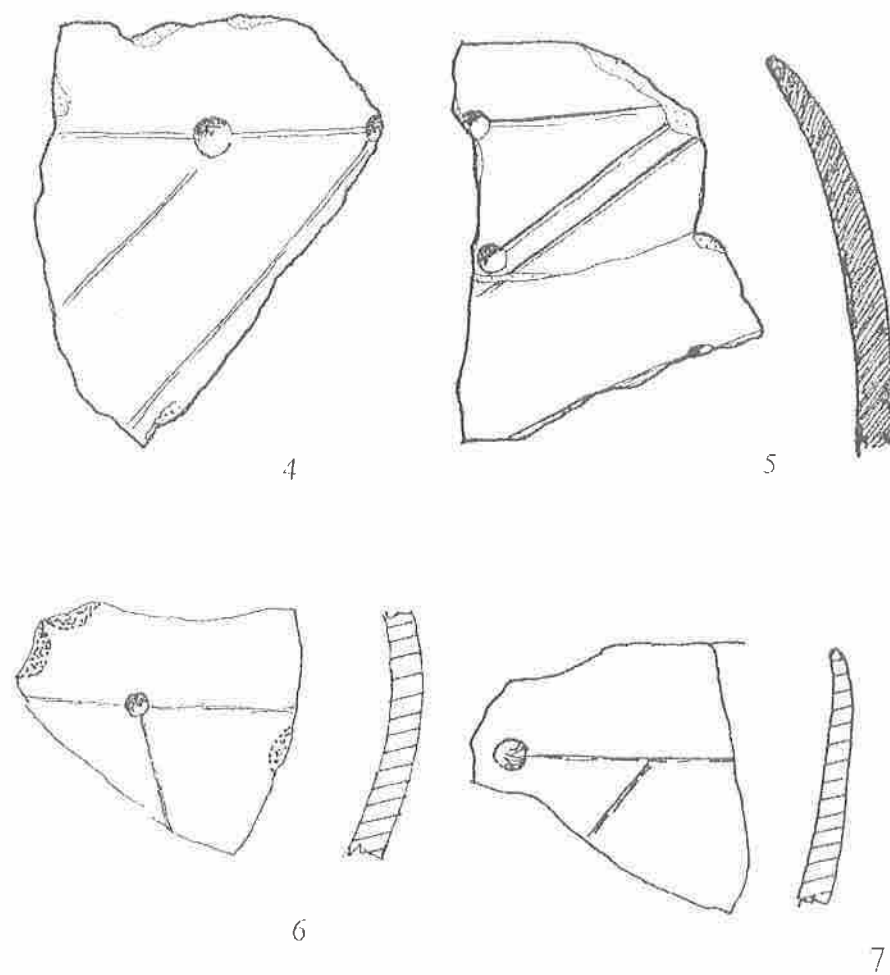
Nález lineární keramiky ve Studénce

- Obr. č. 4 (5)
67x48x7 mm
keramický zlomek hrdla a těla kulovité nádoby okrově šedé barvy, okraj hrdla mírně ovalený, v podhrdlí plastický důlek s vodorovnou rytou rýhou, v polovině zlomku další plastický důlek se dvěma šikmými rytými rýhami
- Obr. č. 4 (6)
36x41x4 mm
keramický zlomek části těla kulovité nádoby okrově šedé barvy s plastickým důlkem s vodorovnou a šikmo rytou rýhou
- Obr. č. 4 (7)
36x35x4 mm
keramický zlomek části těla hrdla a těla kulovité nádoby světle okrové barvy s plastickým důlkem s vodorovnou a šikmou rytou rýhou
- Obr. č. 5 (8)
40x39x5 mm
keramický zlomek části hrdla a těla kulovité nádoby šedavé barvy, okraj hrdla zaoblený, pod hrdlem dva plastické důlky s rytými rýhami
- Obr. č. 5 (9)
78x49x3 mm
keramický zlomek těla nádoby šedočerné barvy, na vnější straně zlomku 4 plastické důlky, spojené rytými čarami
- Obr. č. 5 (10)
průměr dna 44 mm
v. 34 mm, š. 2 mm
částečně rekonstruované dno a část těla keramické nádoby šedavé barvy
- Obr. č. 6 (11)
53x91x7 mm
keramický zlomek části hrdla a těla kulovité nádoby šedavé barvy hrdla mírně ovaleno, na těle nádoby plastické důlky spojené dvojicí rytých rýh
- Obr. č. 7 (12-14)
Obr. č. 8 (15)
34x53x6 mm
keramické zlomky plastických pupíků šedavé až okrové barvy
- Obr. č. 8 (16)
21x13x8 mm
keramický zlomek těla nádoby s jazykovitým ouškem se svislým otvorem šedavé barvy
- Obr. č. 8 (17)
36x9x5 mm
na pazourkové čepeli hnědávě barvy čepelové škrabadlo
- Obr. č. 8 (18)
20x16x3 mm
hrotitá čepelka s výraznou hranovou otupující retuší
- zlomek terminální části čepelky se vkleslou retuší, drobná pravolaterální retuš s výrazným leskem

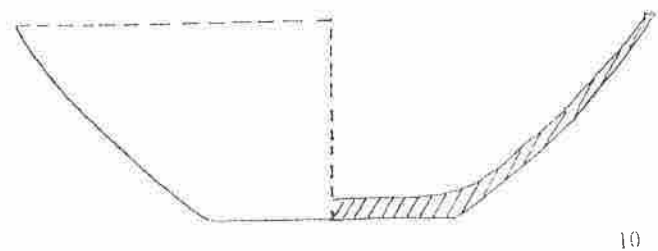
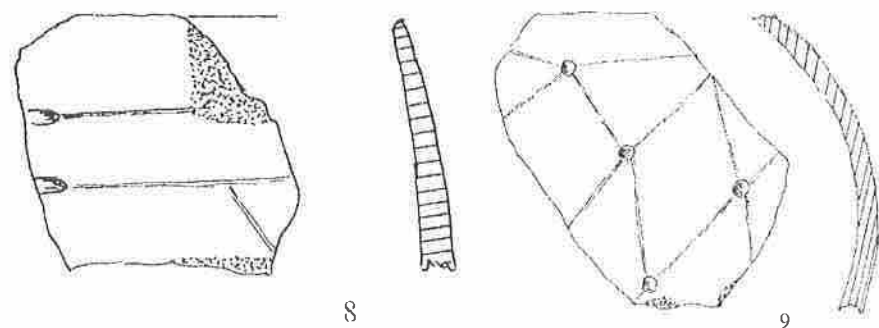
Obrázek č. 3

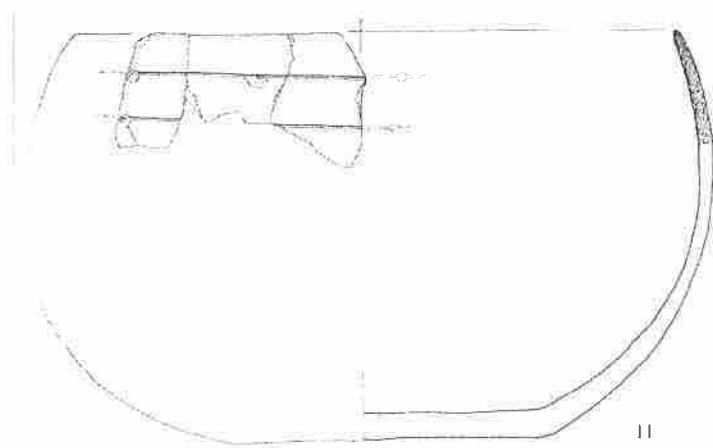
Obrázek č. 4

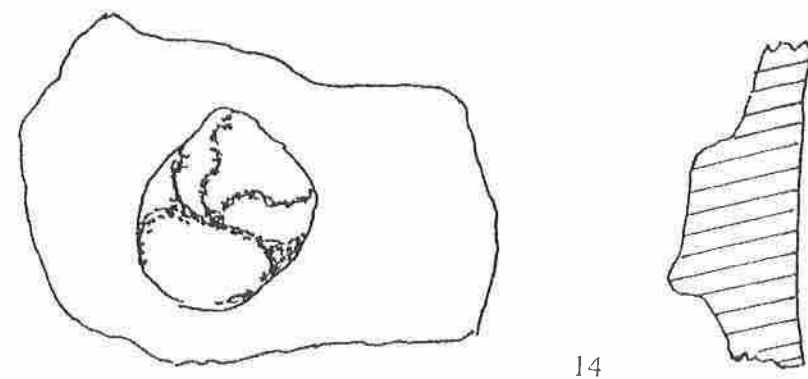
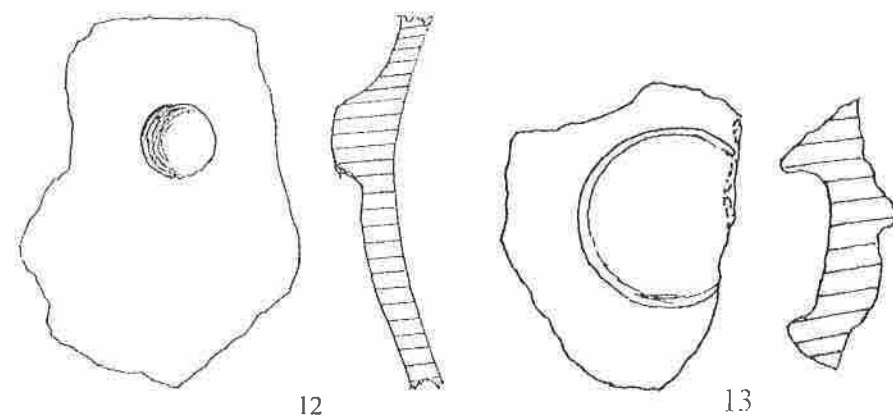
Obrázek č. 5

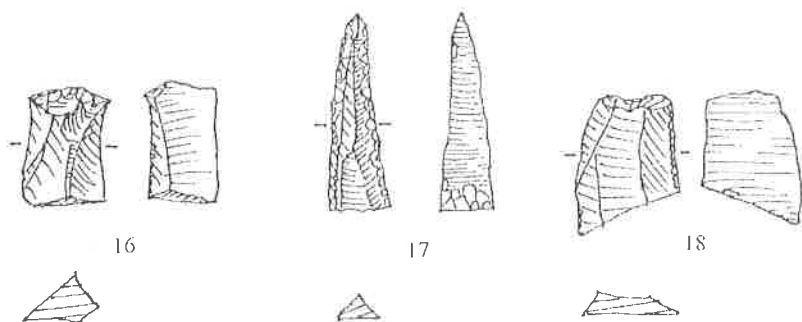
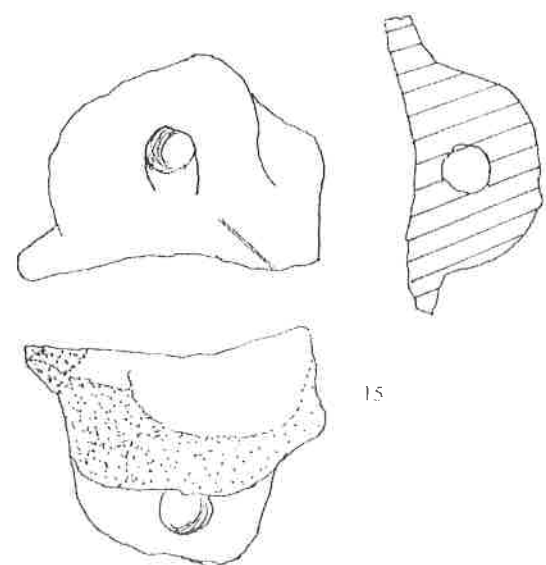
Obrázek č. 6

Obrázek č. 7

Obrázek č. 8

Seznam příloh

- Obr. č. 1a, b Studénka I - místo nálezu
 Obr. č. 2 Studénka I - půdorys a řez objektu
 Obr. č. 3 - 6 Studénka I - výběr keramiky lineární kultury (části hrdel, těla a dna nádob s typickou výzdobou II. stupně moravské lineární keramiky)
 Obr. č. 7 - 8 Studénka I - výběr keramických oušek
 Obr. č. 8 Studénka I - výběr štípaných pazourkových nástrojů

Tesáky ze Starého Jičina

Aleš Knápek

Hrad Starý Jičín, jehož dnešní neutěšený stav zhoľa neodpovídá někdejšímu významu, poskytl kromě dokladů pokojného života jeho obyvatel také několik nálezů militarií, uložených dnes ve sbírkách Muzea Novojičínska. Mezi těmito předměty zaujímá výlučné místo výborně zachovaný tesák. Ten byl na hradě stejně jako druhý, menší, vykopán npor. Bartoněm ve 30. letech 20. století. Bohužel se nezachovaly žádné informace, kde a v jakých nálezových vrstvách k objevu došlo. Nelze tedy oba předměty s jistotou přiřazovat k bližším historickým událostem.

Tesáky patří do skupiny chladných zbraní, které se vyvíjely od pravěku. Připomeňme jen keltské a germánské sekáče nebo raně středověké saxy. Také ve „velkomoravském“ období byly velké nože ve výbavě vyšších vrstev. Ve středověku a raném novověku rozumíme pod pojmem tesák zbraň či nástroj, odpovídající svým vzhledem velkému noži. Nožový jílec (rukojeť) opatřený nýtovanými střenkami je pro tesák příznačný stejně jako v dřívější většině po jedné straně broušená čepel. Podobnost umocňuje zvláště u starších kusů neexistence záštity. Čepel se v průběhu vývoje u části tesáků mírně zakřivila, čímž se zbraň přiblížila šavli. Od nich podobně jako od palašů se ale liší kratší délkou a jílcem (např. Seitz 1965, 194-195, obr. 127, 129).

I když se pozoruhodné varianty tesáků objevují už třeba v Maciechowské bibli, nastal u nás větší rozvoj v používání této zbraně patrně někdy od přelomu 14. a 15. stol.¹ Tehdy se dostávala ke slovu stále více pýchota, která nepotřebovala (také ji překážely) dlouhé meče rytířské jízdy, neboť její hlavní silou byly zbraně dřevcové a střelné. V dobových pramenech se tesáky skrývají pod různými jmény. Například pod označením kord, což vedlo dříve k mnoha omylům, ale v Polsku, kde je tato skupina zbraní hlouběji členěna (Nowakowski A. Eds. 1998), jde o název běžný. Je možné, že se v něm skrývá staré perské jméno pro nůž - *kárd* (Letošníková - Herčík 1983). V souvislosti s odesláním českých kontingentů na tureckou frontu je můžeme tušit pod označením šavle.

Obecně byly tesáky přisuzovány chudým bojovníkům a městskému prostředí, ale ukazuje se, že byly patrně součástí výbavy většiny panských sídel (např. Brych 1994, 261), koneckonců v 16. století se z nich stala v německých zemích (a také u nás) vyloženě módní záležitost a objevují se v rytinách i na plátnech velkých malířů (např. Dürer nebo L. Cranach - portrét saského vévody). Na konci 16. století jejich obliba sice klesá, ale ve velké míře se objevují ještě ve třicetileté válce. Také šerm tesákem byl tehdy ještě součástí šermířských škol. Menší a hůře zachovaný exemplář nalezený na hradě náleží ke klasickým tesákům, které stojí na hranici s velkými noži a zřejmě byly i víceúčelově používány (němčina používá názvy jako *grossmesser*, *kriegmesser* apod.). Výkovek z jednoho kusu je opatřen botkou na rukojeti, která nese pět otvorů pro nýty. Nemá žádnou ochranu ruky, pouze zesílení na přechodu čepele a rukojeti. Masivní čepel (32 cm z celkových 47,6 cm) dosahuje

šířky 7 cm s hrotem v ose ostří (její tloušťka u záštity činí 4 mm). Takový předmět mohl být používán jak v práci, tak při lovu a v případě potřeby byl jistě nebezpečnou zbraní, jak dokládají instruktážní kresby v dobové šermířské příručce Hanse Talhofferera.

Větší z obou tesáků je výjimečně zachovaný exemplář - až se nechce věřit, že byl na hradě vykopán. Délka čepele s ulomeným hrotem činí 74,3 cm. Celková délka zbraně je 88,7 cm (šířka u záštity 4 cm při síle 0,7 mm). Pokud bychom chtěli uvažovat o délce původní, je jisté, že nepřesáhla 92 cm. Jednostranně broušená čepel je v poslední třetině mírně zahnutá. U hrotu je broušená oboustranně. Záštita, která je tvořena přímými rameny 5 cm dlouhými, je na čepeli navlečena. Její rozšířený střed je stejně jako čepel proražen a vše je propojeno záštitným drápkem, jenž je na rubové straně rozkýtován. Jde o hranol s koncem sloužícím jako kryt kloubů vykováním do tvaru půlkruhu, takže v čelním pohledu připomíná hřib. Na styku se záštitou je opatřen ze strany jílice schůdkem, který měl snad bránit jeho ohnutí po úderu protivníka. Rukojeť nese pět otvorů pro nýty, jimiž byly přichyceny dřevěné či kostěné střenky. První, třetí a pátý otvor s průměrem 4 mm náležejí ozdobným nýtům, zbývající dva o průměru 9 mm snad dutým nýtům. Ukončení rukojeti mohlo být obloukové nebo rovné. Pro obě možnosti známe příklady. Poslední zajímavostí je značka výrobce umístěná na čepeli 13 cm pod záštitou. Jde o vyražený maltézský kříž vyrůstající z půlkruhu a další umístěný pod ním, který je ale vyražen méně čitelně. Ačkoli by bylo možné rozvinout teorie o původci značek, spokojme se s tím, že jde o symboliku vyskytující se v širším prostoru střední Evropy, přičemž je známo, že značky známých dílen (např. Pasov, Solingen nebo dokonce Toledo) byly bezostyšně kopírovány (Letošníková – Herčík 1983) a výrobky byly vydávány za daleko cennější.

Starojický exemplář patří k nejvyšší třídě mezi zbraněmi tohoto typu. Délka jeho čepele a zpracování záštity umožňovalo jeho majiteli bez obav vzdorovat jiným druhům zbraní. Doba vzniku našeho tesáku spadá přibližně do 80.-90. let 15. století. V předchozích desetiletích se objevovaly velké tesáky s přímou čepelí v okruhu českých polních obcí a armád poděbradské doby. Například v posádce při Gajaroch (bratřici), na hradě Vartnově (Kouřil – Prix, Vihoda 2000, 366, obr. 262), na Šostýně nebo v Odrách – ale také v Polsku (Vojenské muzeum ve Varšavě). Známým motivem jsou hvězdice vyražené na hlavici a také na záštitě ve tvaru elipsy se dvěma otvory a paprskovitými záseky. Starojický tesák je vyspělejší formou a přechodem ke zbraním 16. století, kdy se staly plnohodnotnou a navíc módní součástí výbavy širokých vrstev. Tyto často velké kusy pro jednu a půl ruky, jak je známe z Rakovníka, nebo ztracené při bojích o Budu (dnešní Budapešť) z 50. let 16. století (Kovács 1994, 251, 260-264; Durdík – Pertl 1988) doprovázely mnoho tehdejších českých bojovníků na světová bojiště – především na to turecké. Tesák ze Starého Jičína má dokonce mezi nálezy z českých zemí soupeřníka. Jde o kus vyzvednutý z příkopu tvrze v Martinicích (mezi Tábořem a Benešovem). Jediné, co oba kusy odlišuje, je použití přímé a kratší čepele u martinického kusu. Ovšem rukojeť a záštita se shodují takřka přesně (Brych 1994). Také Muzeum Vysočiny

v Třebíči vystavuje ve stálé expozici kus, který je velmi blízký našemu. Záštitný drápek je u něj tvořen profilovaným hranolem, který končí zašpičatěním a ohnutím směrem k rukojeti. Jelikož je avizována existence ještě snad dvou kusů tohoto typu, mohlo by jít o doklad výroby jednoho mistra (dílny) či větší objednávky, např. pro vojsko. Pravě o existenci podobných typů výroby víme zatím velice málo.

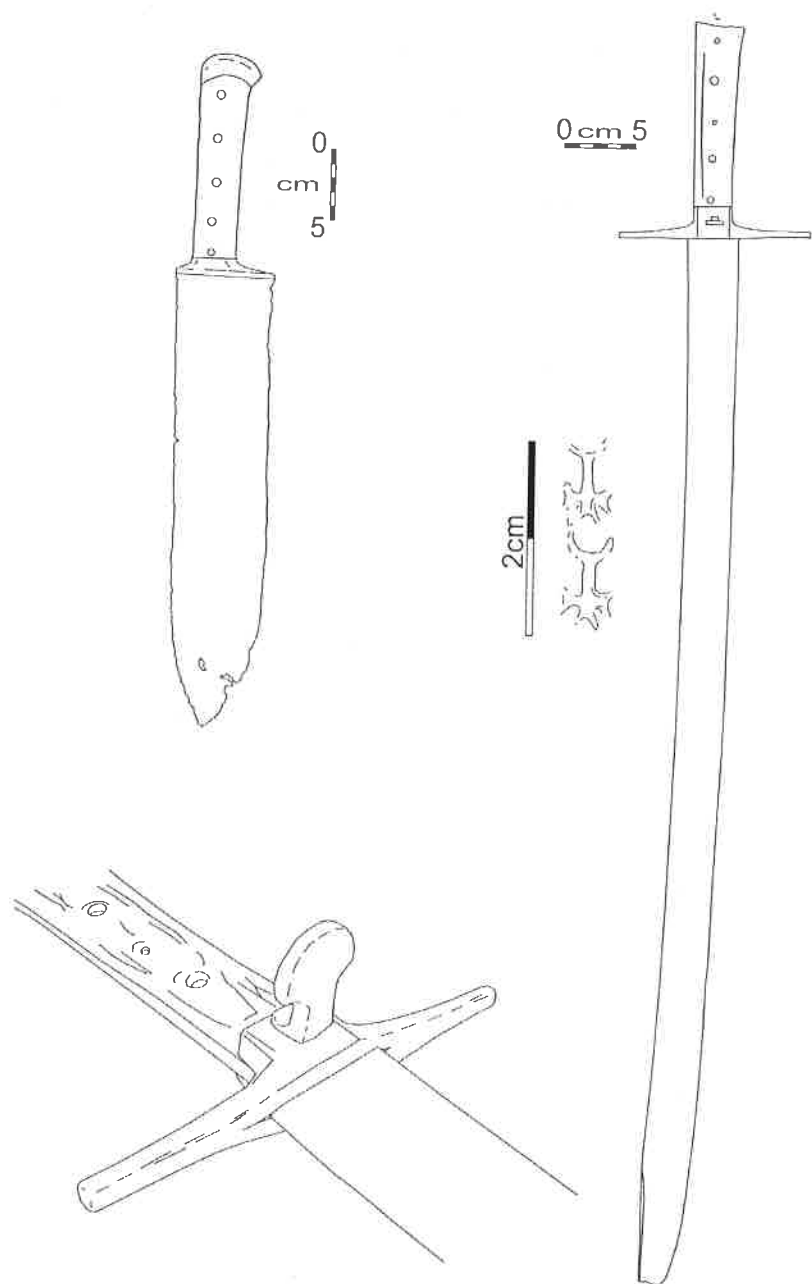
Tesák ze Starého Jičína mohl sloužit ještě dlouho po svém vzniku, a jelikož neznáme okolnosti jeho nálezů, už se nikdy nedozvíme, kdy došlo k jeho „opuštění“. Zda v boji, při požáru, nebo z úplně jiných důvodů. Zůstane tak pouze vzácným dokladem zručenosti předchozích generací vložené do předmětu určeného k obraně, ale i ke zraňování a zabíjení. To však vždy záleželo na člověku, který ho svíral v pěsti.

¹ V současnosti provádí P. Žákovský sestavení soupisu nálezů tesáků z celé Moravy, které by mělo přinést jasnější představu o časovém ohraničení jejich výskytu u nás.

Literatura:

- Brych, V. 1994: Středověký tesák z tvrze Martinic a problematika studia krátkých jednobřitých zbraní. *Castellogica Bohemica* 4, s. 257-264, Praha.
- Durdík, T. – Pertl, M. 1988: Pozdně-gotická šavle ze sbírek Okresního muzea Rakovník. *Archaeologia historica* 13, 613-618.
- Kolektiv autorů, 1986: *Vojenské dějiny Československa*, II. díl. Praha.
- Kouřil - Prix – Vihoda 2000: *Hrady českého Slezska*. Brno – Opava.
- Kovács, S. T. 1994: A Kopaszi-Zátonyi Fegyverek, *Folia archaeologica*, s. 251-276, Budapest.
- Letošníková, L. – Herčík, J. 1983: *Zbraně, šerm a mečíři*. Praha.
- Nowakowski, A. eds. 1998: *Uzbrojenie w Polsce średniowiecznej, 1450 – 1500*. Toruń.
- Seitz, H. 1965: *Blankwaffen I.*, Braunschweig.

Obr. 1: Tesáky z hradu Starý Jičín. Detail značky na čepeli a nákras zástity většího z exemplářů.

Příborský měšťan Jakub Cion jinak Vlčovský

Jan Štěpán

Město Příbor, známé v 16. století hlavně soukenictvím, patřilo mezi oblíbená poddanská města olomouckých biskupů.¹ Jeden ze zdejších obyvatel přelomu 16. a 17. století měl z dnešního pohledu štěstí prožít život, který mu určitě již v jeho době mohl leckdo závidět, byť jeho životní osudy lépe vyznívají spíše v kontextu s pozdějšími událostmi. Začneme ale od doby, kdy osoba jistého Jakuba Ciona ještě nejspíše neměla s Příborem nic společného. V roce 1584 poslal olomoucký biskup Stanislav Pavlovský z Pavlovic (eps. 1579-1598) do Uher s pěti vozy na nákup vín Jakuba z Plur.² Prozatím je to nejstarší zmínka v biskupských registrech k jeho osobě, ale je samozřejmě možné, že se na dvoře biskupa Pavlovského objevil již dříve. Biskup o něm nejběžněji psal jen jako o Jakubu, ale zřejmě to bylo spíše díky délce jeho jména, které celé bývalo psáno „*Jakub Cion de Pluers*“.³

Otázku jeho původu by jen na základě jména nebylo tak lehké zjistit, naštěstí měl však bratra Lukáše a díky jeho osobě lze prokázat také Jakubův původ. V roce 1587 byl totiž biskupem Pavlovským vydán pas pro Lukáše Ciona na cestu domů. V listině je konkrétně uveden jako „*Lucas Cion de Olee de S. Cruce, communitatis Pluriensis in libero comitatu Clevensis incolae*“. To upřesňuje, že Cionové pocházeli ze severní Itálie, kde se v Lombardii v provincii Sondrio nachází poblíž města Chiavenna (Cleven) vesnice Piuro (Plürs).⁴ Vedle ní se nachází také vesnička Santa Croce, takže mohli být z ní, jak je uvedeno u Lukáše, či přímo z Piura, jak bývá zmiňován Jakub. Jedná se o oblast známou vinařstvím a samotná vesnice Piuro je doložena již v dobách antického Říma. Jak bylo na začátku řečeno, měl Jakub Cion z dnešního pohledu štěstí, takže k tomu uveďme, že Piuro bylo v roce 1618 zcela zničeno při zřícení skalního masivu, nacházejícího se nad městem.

Jakub Cion působil na dvoře biskupa Pavlovského z počátku jako vinný klíčník, a to zřejmě do roku 1590. Vinný klíčník (sklepmistr či Kellermeister) byl z dnešního pohledu něco jako sommelière, byť jen pro jednoho zákazníka – svého pána. Ostatně jméno Cion, které je etymologicky těžko vyložitelné, v případě vinného klíčníka nabízí zajímavou možnost výkladu ze slovesa cioncare – chlastat.⁵ Vinný klíčník měl na starosti pouze vinné sklepy, na rozdíl od pivního klíčníka, který měl na starosti pivnice - tedy sklepy, ve kterých se shromažďovalo pivo, ale také další naturálie. Vinný klíčník se mimo nákup vín staral též o kvalitu technické stránky vinařství a skladování vín.

Cion dle všeho vínu skutečně rozuměl velmi dobře, a to jak výběru a uložení, tak také jeho podávání na tabuli při různých příležitostech. Od roku 1587 je totiž uváděn také ve funkci biskupského číšníka. Číšník (mundšenk, pocillator či pincerna), jak již z tohoto názvu vyplývá, měl na starosti konečnou fázi distribuce vína, tedy nalévání nápojů při konzumaci jídel jak při běžném chodu dvora, tak obzvláště při slavnostních tabulích. V tomto případě však již šlo z velké části o čestnou funkci a o obsluhu pouze svého pána, eventuelně vzácné návštěvy. Podle hofmistrovských instrukcí dochovaných za biskupa Pavlovského z roku 1587 a 1592 máme několik dokladů

o podávání vína a nápojových soupravách na biskupském dvoře, a tím i o číšnickově pracovní náplni. Nápoj pro biskupa „*truňk*“ měl mít vždy připraven v dostatečném množství a pestrosti a neustále hlídat, aby jej nepil nikdo jiný. Biskupova sklenice měla být vždy „*čistotně vymejvána a vyplakována*“ a bývala postavena vždy na zvláštním místě opět pod dozorem číšníka, ale o její čistotu se měl starat buď komorník nebo stolník - prostírač (Tafeldecker). Pozůstalost biskupa Pavlovského uvádí roční plat biskupského číšníka 100 rýnských a dále nárok na ošacení.

Na biskupském dvoře byla vysoká spotřeba sklenic, a tak není divu, že mimo okenní sklo vyráběly biskupské sklárny fungující v 16. století nejčastěji pivní a vinné sklenice.⁶ Biskup Marek Khuen si např. nechal v roce 1556 zaslat sklenice od mírovského úředníka. V té době však nejspíše na mírovském panství sklárna nebyla, a tak lze předpokládat, že pocházely ze sklárny u Landškrounu, odkud si téhož roku nechal biskup poslat dvakrát vypálené okenní sklo. Nejméně v letech 1563–1570 fungovala biskupská sklárna v Jindřichově na Osoblažsku, ale nejčastěji byly využívány sklárny vznikající na hukvaldském panství v okolí Kunčic pod Ondřejníkem. Když např. biskup Pavlovský v roce 1581 udělil privilegium známému kunčickému huťaři Dominiku Schürerovi, stálo v něm, že má ročně kromě platu dodat pět kop sklenic pro víno a pivo a jednu kopy pěkných na „*benátský musti*“.

Vraťme se však k Cionovi. Mimo předchozí funkce je prokázáno, že v letech 1588–1591 byl také kuchmistrem (praefectus culinaris či Küchenmeister), tedy osobou, která měla na starosti chod celé kuchyně. Kuchmistr mohl, ale zpravidla nebyl v pravém slova smyslu mistrem kuchařem, ale mistrem nad kuchyní, tedy úředníkem, který měl na starosti správný chod kuchyně, dostatek potřebných surovin a podřízený personál.⁷ Z roku 1587 se dochovala kuchmistrovská přísaha, podle níž měl „*při zasekávání a oddávání masa, zvěřiny ptáky i jiných všelijakých věcí přítomen bývat, jak se jídla strojí pilně dohlídati, tolikéž při kořenění jídel netoliko bývat, ale i sám je koštovat a zapravovat, když se krmě na misky dají jich v přítomnosti maršálka, truksasův neb komorníkův a mládencův před pokojem jim všechny kredencovat, kuchaře a jinův kuchyňskův čeládku v poslušenství a řádu držovati a aby se snažně pleše a věrně ve všem chovali je k tomu jmíti, žádných zbytečných povalečův v kuchyni nepřechovávat ani jiných kteří do kuchyně nenáleží tam pouštět dáti, též aby se co do kuchyně se oddá jinam na různě a kde by nenáleželo nerozdávalo, na to bedlivě zření jmíti a aby zbytečnosti a ožralství v kuchyni trpěny nebyly k tomu dohlídati*“.⁸ Svou přísahou se kuchmistr zároveň zavazoval dbát nad biskupovým životem a zdravím. Dbal na to, aby pokrmy byly na biskupské tabuli hotovy vždy k půl desáté (1587) či desáté (1592) hodině na oběd a k devatenácté (1587) či osmnácté (1592) hodině k večeři. Každý den posílal na ceduli pivnímu klíčnicku množství chleba a piva, které mělo být dodáno ke kuchařskému stolu. Každý týden pak musel sestavovat „*počet*“ o množství použitých a nakoupených zásob a měl ve správě celý inventář kuchyně, za který také zodpovídal. Zřejmě již s kuchmistrovskou funkcí souvisel cestovní pas, vydaný 25. února 1588 biskupem pro Jakuba Ciona de Pluers, na nákup jídel a dalších kuchyňských potřeb ve Vídni.⁹

Ve všech zmíněných funkcích působil do let 1590 či 1591, kdy se odstěhoval do Příbora, ovšem vazby na Příbor měl jistě již dříve. Jednou z možností je, že se znal

s někým z italské komunity žijící v Příboře.¹⁰ V úvahu by mohli přicházet bratři Alois a Tomáš Fontana, pocházející z města Como v severní Itálii. Piuro, odkud pocházel Cion, a Como bratří Fontanů jsou od sebe vzdušnou čarou vzdáleny necelých 80 kilometrů, takže oba žili v podstatě ve stejném kraji. Vraťme se však do Příbora, kde byla 26. listopadu 1591 uzavřena manželská smlouva mezi Cionem a Annou, sirotkem po příborském měšťanu a soukenickém mistru Matouši Vlčovském.¹¹ Ostatně od převzetí statku po svém zemřelém tchánu je psán právě jako „*Jakub Zion jinak Vlčovský*“, tedy jménem uvedeným v názvu článku.¹² Jeho zemědělský tchán se původně jmenoval Matouš ze Skočova a přídomek Vlčovský, stejně jako Jakub Cion, získal až po sňatku s vdovou po příborském měšťanu Václavu Vlčovském Zuzanou.¹³ A zde lze opět hovořit o Cionově štěstí, a to hned dvakrát. Z tehdejšího pohledu určitě tím, že sňatkem získal statek v ceně 1500 slezských zlatých v rozsahu dle autorů dějin Příbora „*grunt... jak stojí a leží, roli 24 honech, zahrady, sladovnu, barevnu (na sukno), paseka na panském, štěpnice za domem, rámy II, které sobě Jakub dostaviti dal svým nákladem, koně, vozy, krávy, osetí ve stodole všechno co jest a náčiní jakézkoli a rybníček nad městem Příborem*“.¹⁴ Rozhodně tedy získal velmi pěkný majetek, a byť na biskupském dvoře působil ve „*vinných záležitostech*“, soukenické dědictví jej zřejmě rychle přimělo k „*orientaci*“ na ovčí vlnu. A tak se již v roce 1592 biskup Pavlovský přimlouval u příborských měšťanů za Jakuba Ciona, který chtěl v Příboře provozovat soukenické řemeslo po svém tchánovi, aby ho přijali do soukenického cechu.¹⁵ Když v roce 1600 došlo k vyrovnání dědictví po sestře Cionovy manželky Ludmile, polepšil si dále o 356 rýnských 12 grošů, klenoty a cínové nádoby.¹⁶

Druhým štěstím pro něj bylo, ovšem spíše z dnešního pohledu, že jeho zemědělský tchán byl strýc holešovského kněze a dnes svatého Jana Sarkandra. Vzhledem tomu, že Jan Sarkandr měl v Příboře v letech 1587–1590 chodit do školy, je vcelku pravděpodobné, že se spolu i setkali, respektive nějaký čas žili pod jednou střechou.¹⁷ Jakub Cion se tak díky majetku získanému v Příboře, potažmo „*známosti*“ s biskupem, stal vážnou osobou a není divu, že jej s přestávkami v letech 1593, 1605–1606, 1609–1611 a 1614–1615 nacházíme v Příboře na postu purkmistra a v letech 1596, 1604 je doložen i jako konšel.¹⁸ Jeho dobrá finanční situace mu také umožňovala půjčovat peníze příborským měšťanům. Namátkou to byl dluh Václava Tichavského za jakéhosi Foltýna, mlynáře, který byl splácen Cionovi ročně po 6 rýnských.¹⁹ Podobně splácel jistý Pavel Škaredka po 10 – 20 rýnských ročně Cionovi ze svého gruntu a nejméně v roce 1622 ještě částku přijímala vdova Anna (ta zemřela někdy před rokem 1630). Zde šlo o celkovou sumu 300 rýnských, které Cion půjčil otci Pavla Janu Škaredkovi na zakoupení a opravu jeho gruntu.²⁰ Dalším případem byl Jan Almara, který Cionovi dlužil 210 a půl rýnského. Přestože nemohl splatit naráz celou částku, Cion „*tak mnoho jemu lásky prokázal a pohodlí učinil*“, že mu dluh mohl po 14 rýnských ročně splácat a ručil samozřejmě svou chalupou.²¹

Ostatně nebylo zapomenuto ani na jeho působení v biskupských službách, neboť když roku 1598 zemřel biskup Pavlovský, oslovili administrátoři olomouckého biskupství Jakuba Ciona a biskupského sekretáře Kašpara Neubergera s tím, aby dočasně spravovali hukvaldské panství po útěku úředníka Valentina Pavlovského